

GERHARD SCHÖNINGS

Afhandling

om Darii Hystaspis Tog til Scythien,
hvorudi Herodoti Beskrivelse over Scythien
tillige nøyagtig undersøges og oplyses.

Den Beskrivelse, Herodotus har givet over Scythien, over dette Lands Indbyggere med flere dertil grændsende Folk, over de Scythers Oprindelse, Vandringer og Boepæle Norden om det Sorte-Hav, samt over den Krig, de førte med den Persiske Konge Darius Hystaspis, er et saa betydeligt Stykke ey allene i den gamle Geographie, men ogsaa i Henseende til den Oplysning, man af samme Land hente om de Nordiske Folkes Oprindelse, ældste Boepæle, Levemaade, Vandringer med meere, at den med Rette fortjener al den Umage, som er anvendt, eller Land anvendes, paa samme ret at forstaae. Herover har den lærde Bayer (a), med den hos ham sædvanlige Lærdom, Flid og Skarpsindighed, foretaget sig bemeldte Beskrivelse ret at oplyse, og efter sammes Indhold at forfatte sin Afhandling om Herodoti Scythien, som findes indført i det Petersborgske Academies Acter, og han har grundet deels paa Skribentens egen Fortælling, deels paa andre til Oplysning tienende Omstændigheder. I Følge af denne Fortælling har saavel bemeldte Bayer, som andre, i Almindelighed holdt for, at det Tog, som Darius foretog sig mod Scytherne, har gaaet fra Ister-Strømmen af lige til og over Tanais. Dette syntes at være en afgjort Sag indtil J. W. Beer, i en seener udgiven Afhandling (b), foretog sig med endeel artige Grunde at bevise, det bemeldte Meening om Darii Tog Land hverken bestaae med Herodoti egen Fortælling, ey heller med endeel andre Omstændigheder, efter hvilke foromtalte Tog ey har kundet gaae længer,

H 3 end

(a) See hans tvende Afhandlinger, den ene de Origine & prisca Sedibus Scytharum, den anden, de Scythia Situ, in Commentariis Academiæ Petropolitanae. Tom. I.

(b) See hans Erläuterung der von dem Herodotus und Plinius gegebenen Beschreibung des alten Scythiens, som staar i Zusätzen zur allgemeinen Welt-Historie. Tom. 3.

end over den nu saa kaldte Dniester, henimod Bog-Floden (bb). En Særning, som bemeldte Forfatter har paa en kløgtig og behagelig Maade søgt at bevise, og er for Resten af megen Betydning, ey allene i Henseende til Herodoti Scythien selv eller dens rette Betskaffenhed at fastsætte, men ogsaa til at bestemme de omkringboende Folkes Grændser, Vandringer, ældste Boepæle med endel andre Ting, hvilke endogsaa staae i en Slags Sammenhæng med vore Nordiske Forsædres Vandringer hid ind i Norden, samt deres Oprindelse at udfinde. Saa det derfor vil være Umagen værdt, noget nyere at undersøge, hvilken af anførte tvende Meeninger er den rigtigste, samt videre at oplyse Herodoti Beskrivelse over Scythien.

§. I.

Lad os da, efter at have saaledes fastsat det fornemste Indhold af denne vor Afhandling, komme til Sagen selv. Herodotus er den Person, hans Fortælling om Darii Tog ind i Scythien den Sag, hvormed her skal handles: Hans Forklaring eller Vidnesbyrd om bemeldte Tog maa altsaa afhøres, førend vi kand gaae videre. Vi merke da (i.) Hvad han i Almindelighed siger om Scythiens Grændser, Størrelse, eller Strækning, nemlig: at den saa ud omtrent som en Firekant, indeholdende fra Floden Ister af indtil Borysthenes en Landstrækning af ti Dages Reise, fra Borysthenes til Mæotis en lige saa lang Strækning, men fra Havet op til de Melanchlæner 20 Dages Reise, eller 4000 Stadier, 200 Stadier beregnede paa een Dags Reise (c); Ligesom han paa et andet Sted beretter (d), at det Sorte-Hav, paa sit bredeste, fra Scythien af til Themiscyra, var 3300 Stadier. Efter dette kand altsaa med Visshed fastsættes, at Borysthenes har lobet midt igjennem Herodoti Scythien, at dennes Strækning, fra bemeldte Flods Udlob, saavel mod Osten som Vesten, naar man regner 33 Stadier paa hver Mil (e),
har

(bb) *Jac. Palmerius* har for ham ytret sig med samme Tanker, at Darii Tog ey har gaaet længer end til Bog- eller Dnieper-Floden, og holdt for, at de Perser har enten bildt sig selv eller villet bilde andre ind, at bemeldte Flod var Tanais. See hans *Exercitationes in optim. Auctores Græcor.* pag. 21.

(c) Alt dette nu anførte, er Herodoti egne Ord. See hans *Melpomene*, eller *Historiarum* Lib. 4. §. 101.

(d) See nys anførte *Historiar.* Lib. 4. §. 86.

(e) Denne Regning bliver uden al Tvivl den rigtigste: Thi *Ptolemæus*, og med ham de fleeste andre gamle Skribenter, regne paa een Grad 500 Stadier. See *Bayer de Situ Scythiæ* pag. 406. Tom. 1. *Comment. Acad. Petropol.* Følgelig maae, da Herodoti og *Ptolemæi* Stadier komme overeens, 33 af Herodoti Stadier have giort en Lydsk Mil, 15; af disse beregnede paa en Grad, og 2000 Stadier 4, men 4000. 8 Grader omtrent.

har paa hver Side af Floden indeholdt 60 og to trediedeel Miil, eller noget over 4 Grader, sølgelig Scythiens hele Længde noget over 8 Grader, men dens Breede fra det Sted, hvor bemeldte Flod løber ud i det Sorte-Hav, op til de Melanchlæners Land, omtrent 8 og en femtendeel Grad. Hvori man saa meget mindre Land ansee vor Skribent for at have seilet, som bemeldte Breede, han giver det Sorte-Hav, efter anførte vor Udregning noye stemmer overeens med de nyere Karter, hvor dette Havs Breede paa forbenævnte Sted, nemlig fra Themiscyra over tilhiin Side, beløber sig til 6 Grader og noget derover. Scythien har altsaa, efter Herodoti Regning, været noget over 8 Grader lang, og lige saa mange Grader breed. Men herved møder den Vanskelighed, som Bayer ey har lagt Merke til, at Landstrækningen fra Donau, hvor Scythien begyndte, er indtil Tanais Udlob langt over otte, nemlig 12 Grader og derover. Hvorover her (2.) maa iagttages: At paa det Sted, her omhandles, taler Herodotus kun egentlig, hvilket han ogsaa selv udtrykkelig siger, om de Deele, eller om den Kant af Scythien, som laae næst ved Havet, strækkende sig fra Ister-Strømmens Udlob af indtil Mæotis, forstaae, hvor denne, nemlig Mæotis, østen for den smale Nakke af nu værende Crim, begynder, ey hvor den, ved Tanais Udlob ender: Thi han beretter: (f) "At de tvende Kanter af Scythien, som laae hos Havet, (det Sorte-Hav og den Mæotiske Søe) vare gandske liige, saavel den, der strakte sig op mod det faste Land (den østre Kant, som vendte mod Mæotis) som den, der laae hos Havet (den søndre Kant, som vendte mod det Sorte-Hav)." Hvoraf Meeningen maa nødvendig blive denne: At saa lang som den søndre Kant af Scythien var, fra Ister-Strømmen af til Mæotis, saa lang var ogsaa den østre Kant eller Side af Firkanten, der strakte sig fra Begyndelsen af Mæotis langs samme indtil Tanais. Førstbemeldte, nemlig den søndre Kant af Scythien, er det da allene, som Herodotus giver den Strækning af 20 Dages Reise eller 8 Grader, hvilken Kant han har foreslået sig at gaae fra Donau af, ey lige indtil Tanais, men til Begyndelsen af Mæotis, og herfra igien Scythiens østre Kant at have gaaet, i en liige Strækning omrent imellem Sønden og Norden, indtil Tanais Udlob. Hvilken Strækning, tillige med dens Længde af 8 Grader, vel ey kommer overeens med de Landes nu værende Bessaffenhed (ff), men har dog sin Grund i det Begreb, som Herodotus, Ptolemæus og andre gamle Jord Beskrivere har gjort sig om Mæotis, som langt større, end det enten var i sig selv, eller i

det

(f) See bemeldte hans Melpomene eller Histor. Lib. 4. §. 101.

(ff) Efter den gaaer Strækningen næsten lige i Øst, og udgjør neppe fulde fem Grader.

det mindste nu er: Da *Zerodorus* derom udtrykkelig siger (*), at det var ey meget mindre end det *Pontiske Hav* selv. Naar altsaa nybemeldte *Skribent* taler om *Tanais*, som Grændse for *Scythien* (**), kand saadant allene forstaaes om Grændsen paa de nord-østlige Kanter af *Scythien*. For Resten siger han ingensteds, at *Scythiens* søndre Kant eller Side strakte sig til *Tanais*, ey heller kand det saa være, hvis hans foranførte Maal, over Strækningen af *Scythien* fra Vesten til Østen, skal kunne foreenes eller stemme tilfammen med Landenes virkelige Strækning fra *Donau* til *Tanais*, som den, der udgjør ey 8 og en femtendedeel, men fulde 12 Grader eller derover. Ligesom her (3.) maa merkes, at hvis foranførte Poster ey noye iagttages, skal man paa ingen Naade vet kunne forstaae eller forklare saavel foranførte, som følgende *Zerodori* Beskrivelse over Beliggenheden eller Strækningen af *Scythien*, naar han siger: (g) "At tvende Kanter af *Scythien* laae eller "vendre mod *Zavet*, den eene mod *Sønden*, den anden mod *Østen*, ligesom Landskabet *Attica*, saa at de *Tauri* beboede en Deel af *Scythien* paa samme Naade, som om et andet Folk, end de *Atheniensere*, skulde beboe *Naxos* eller *Forbjergget Sunium*, eller om et andet Folk, end de *Japyger*, beboede *Forbjergget fra Brundisium til Tarentum*. Hvad som siden laae oven for de *Tauri*, (siger *Skribenten* videre) samt mod det østre *Zav* (det nærtliggende) det beboede de *Scyther*, ligeledes den vestre Kant af *Bosporo Cimmerico* og af den nærtliggende Sø indtil *Tanais*, der løb ud i den inderste Bugt af bemeldte Sø."

S. 2.

Af denne Beskrivelse, sammenlignet med hvad til samme Materie henhørende tilforn er anført, kand man nu gjøre sig et noksom tydeligt Begreb om Strækningen af omtalte *Scythien*, saadan som *Zerodorus* har forestillet sig den, paa den søndre og østre Kant mod *Zavet*, nemlig: At den begyndte hos *Ister-Floden*, løb siden, med en noget krumboyet Strandbreed, frem til *Borysthenis Udlob*, stak derpaa, efterat have løbet endnu noget længere frem øster paa, ud mod *Sønden* med et stort *Forbjerg* eller en *Odde* (**), ligesom

(*) See foranførte hans *Melpomene*. §. 86.

(**) See ogsaa dette paa nys bemeldte Sted. §. 20. §. 99. §. 101.

(g) See foranførte Sted. §. 99. sammenlignet med §. 101.

(**) Dette kand end videre oplyses af *Strabonis* Beskrivelse over Skikkelsen af det *Pontiske Hav* mod *Rorden*. *Geograph. Lib. 2. pag. 86.* nemlig: "At den lignede en *Scythisk Bugt*, og havde tvende Bugter, hvoraf den mod Vesten var langt mere krumboyet, "end den anden (mod Østen)".

ligesom Forbjergget *Sumium* i *Attica*, eller den spidse Land-Tunge mellem *Brun-
dusum* og *Tarentum* Land være, (hvilket Forbjerg blev beboet af de *Taurer*,
et fra de *Scyther* adskilt Folk (*), drevede saa af, omtrent mod Nord-Ost,
indeil Mundingen af *Mæotis*, og gif endelig frem derfra, med en noget krum-
met Strandkant, næsten lige mod Nord, hvor den endtes hos Floden *Tanais*
Udlob; hvilken Flods Munding *Zerodorus* altsaa, som af denne hans Bes-
krivelse over Landstrækningen af *Scythien* Land sees, har forestillet sig at vende
mod Sønden, saaledes som *Ptolemæus* ogsaa har affat samme †), i den
Sted at Mundingen af den rette og store *Tanais* vender mod Vesten omtrent.
Hvoraf, saavel som af endeel andre Omstændigheder, man kand med temmelig
god Føje giøre den Slutning, at *Zerodorus* saavel, som andre gamle Skri-
benter, maa ofte have forveplet den rette eller egentlige *Tanais* med den mindre
Don-Flod, gemeentligen *Donerz* kaldet, hvilken sidstbemeldte løber mod Søn-
den ud i hiin *Tanais*. Til videre Oplysning om hvilket, saavelsom i Hen-
seende til hvad om *Mæotis* tilforn er anført, her endnu kand merkes, hvad
baade om sidstbenævnte *Mæotis*, som ogsaa om Floden *Tanais*, forekommer
hos *Pomp. Mela* (h), en Skribent, der flittig har beciønt sig af *Zerodori* Beret-
ninger (hh), og blant andet fortæller: (1.) "At Floden *Tanais* kom norden fra,
"og løb mod Sønden need omtrent midt i det *Mæotiske* Ricer. (2.) At sidst-
"bemeldte *Mæotis* havde en krum Strand-Side mod det faste Land, men en lige
"mod Havet (det *Pontiske*), og var næsten liig det *Pontiske* Hav, paa Stor-
"relsen nær" (*), som *Zerodorus*, efter hvad tilforn er anført, selv siger (æ)
at have været ey meget mindre end bemeldte *Pontiske* Havs. Hertil kand
ogsaa føyes *Strabonis* (**)*Udsagn* om *Tanais*: "At den løb fra Norden need i
"Mæotis, saaledes, at dens Udlobe, Mundingen af bemeldte *Mæotis*, og
"Floden (*Tanais*) selv, saavidt den var bekiønt, laae altsammen under een
"Meri

(*) Dette Forbjerg har derfor *Zerodorus* ey heller egentlig regnet til den *Sirekant*, i hvil-
ken de af *Scytherne* beborde Lande vare beliggende, men den bsr ansees for at ligge der
uden for.

†) See hans *Geographiæ* Lib. 3. Cap. 5. Tab. 7. og Lib. 5. Cap. 9. Tab. 2.

(h) See de *Situ Orbis* Lib. 1. Cap. 1.

(hh) See *Andr. Schotti* Sammenligning imellem begge i *Abrab. Gronovii* Dplag af *Mela*.
pag. 330. seqq.

(*) See *Pomp. Mela* de *Situ Orbis*, Lib. 1. Cap. 19.

(æ) See hans *Melpomene*, §. 86.

(**) *Geograph.* Lib. 2.

"Meridian". Hvilket altsammen tilhobe taget viser, hvad Begrebet man har gjort sig om Floden Tanais samt dens Udløb saavel, som i sær om Mæotis, nemlig, at man har forestillet sig denne Søe langt større, end den virkelig nu er, og som liggende med sin største Længde mellem Osten og Vesten, saaledes omtrent, at den havde en lige Strandbreed mod Sønden, lige saadan en omtrent mod Vesten, men mod Osten, og i sær mod Norden, en krumboyet Land-Side, som paa den nordre Kant blev overstaaren af Flodens Tanais Udløb, og endtes der med en dyb Bugt (β).

§. 3.

Heraf seer man da, hvorledes Herodotus har forestillet sig Strækningen af sin Scythia, paa den søndre samt den østre Kant, mod det Pontiske Hav, og mod Mæotis. En Sag, der hidindtil ey tilfulde har været oplyst, saa at den fortreffelige Bayer (i), ved ey at have lagt Mærke til Herodoti Meening eller Udsagn om Scythiens Grændse mod Mæotis, har derover udstrakt samme til og over Tanais Udløb mod Osten, hvorved bemeldte Scythien har hos ham faaet en langt større baade Længde og Breede, end den efter Herodoti Beretning burde have. Lad os derfor nu gaae videre, for at betragte, hvilken Strækning vor Skribent har givet sin Scythien mod Vesten, og hvilke Grændser mod Norden. Her merkes da, hvad den vestre Kant angaaer, (1.) at han siger, (k) "Det Ister-Floden var i Scythien den første Flod mod "Vesten"; men beretter tillige, at foruden den løbe endnu fem andre Floder igiennem Scythien, need i bemeldte Ister, hvilke vare, som Bayer allerede har vist, Porota eller Pruth, Ordissus eller den nu saa kaldte Argischa, Naparis eller nu værende Jaloniza, Arorus nu kaldet Siret eller Moldau, og Tiaranthus eller Alaut, hvilken sidstbemeldte løber deels giennem de østlige Kanter af Siebenbürgen, deels giennem Wallochiet, men alle Vesten for Ister-Strømmens Udløb. Da altsaa alle disse Floder, i Betragtning af bemeldte Ister eller Donau, for saavidt denne med sin østlige Arm berører de Lande, hvor Herodoti Scythien har været, har deres Løb Vesten for bemeldte Donau-Arms Udløb (α); Saa synes det være en besynderlig eller ilde sammenhængende Snak, at Donau skulde være den første Flod i Scythien mod

(β) See nys anførte Sted. §. 21. og §. 100.

(i) See hans Afhandling de Situ Scythiæ in Comment. Acad. Petrop Tom. I.

(k) See ostanførte hans Melpomene eller Histor Lib. 4. §. 48.

(α) Donau kand ikke siges at have været nogen Flod i Herodoti Scythien, uden for saavidt, at den hadde sit Udløb ved Grændserne af Scythien, som strakte sig til, men ey over samme.

mod Vesten, eller fra Vesten af at regne (1), og dog saa mange andre Floder løbe igiennem Scythien Vesten for den. Spørges altsaa, hvortledes dette kand rime sig sammen, eller denne Banffelighed høves? Jeg meener, i Overensstemmelse med Herodoti eget Begreb om Scythiens Strækning, saavel paa dette som andre Steder, allerbest og lettest paa denne Maade: At man (2.) legger vel Mærke til hvad vor Skribent selv siger om bemeldte fem Vesten for Donau løbende Floder, nemlig, at de kun havde deres Udspring i Scythien (m), og at man (3.) tillige nøye iagttager hvad hans Hensigt er, naar han tager sig for at opregne Scythiens Floder, nemlig kun at nævne eller regne dem iblant Scythiens egentlige Floder, hvilke vare de fornemste, og havde deres Udlob i Havet, eller derfra kunde beseiles (n). Blant disse var Donau den første, fra Vesten af at regne: Thi her maa (4.) merkes, hvilken Tour Skribenten følger i at opregne bemeldte Floder, nemlig, at han gaaer fra Vesten øster paa, begyndende fra Donau, som den meest vestlige, fra hvilken han siden gaaer til Tyras, Hypanis, o. s. v. Ved hvilken Lejlighed, og i Anledning af at tale om de Floder, som løbe need i Donau, han tillige melder noget om foropregnede fem Floder, som didhen, men ey egentlig til Scythien henhørende, hvor de vel havde deres Udspring, løbe ogsaa, for en stor eller liden Deel, derigiennem; men havde dog der ey deres Udlob i Havet, som Donau og de andre Floder, hvilke af vor Skribent egentlig henregnes til Scythien, hine fem foromtalte derimod ikke. Hvorhos, foruden foranførte, endnu (5.) maa vel overveies: At dersom bemeldte vor Skribents Meening var, det forbenævnte fem Floder henhørte til Scythien, maatte deraf følge, at bemeldte Scythien skulde have strakt sig næsten lige hen til Ungarn, og dens Længde fra Vesten til Østen blive i det mindste eengang til saa stor, som Skribenten selv, efter foranførte hans egen Udregning, gjør den. En Mislighed, som vi derover see at den lærde Bayer ogsaa virkelig har begaaet, ved ey at legge Mærke til den hos Herodotum modende Banffelighed, saavel i Henseende til foromtalte fem Floder, som til Scythiens Strækning mod Østen, sammenlignet med Skribentens egen Beregning. Hvorover er steet, at denne ellers ypperlige Mand (*) har paa den eene Side mod Østen udstrakt Scythiens Grændser til og over Floden Tanais, paa den anden, mod Vesten og Sønden,

(1) Dette siger Herodotus selv udtrykkelig paa nys anførte Sted. Lib. 4. §. 47.

(m) Ἀρτυρέτες ποταμοὶ Σκυθίας, kalder Herodotus dem paa nys anførte Sted. §. 48.

(n) Dette er ogsaa Herodoti egne Ord, paa nys bemeldte Sted. §. 47.

(*) See hans foranførte Afhandling de Situ Scythiæ in Comment. Acad. Petropol. Tom. I. samt hans til samme foyede Kart.

over Floden Alaut, lige til Donau, men derved givet bemeldte Scythien en dobbelt større Strækning, end den, efter Herodoti egen foransorte (**) Beskrivelse eller Regning, burde have, saa at den, i stedet for otte, bliver 16 Grader i Længde fra Vesten til Osten.

§. 4.

Efter disse og øvrige foransorte Omstændigheder slutte vi da, at Herodoti Scythien har mod Vesten ey strakt sig til eller over osibemeldte fem Floders Udløb og til Donau paa de Kanter, men at den kun hos Haver har grændset til bemeldte Donau eller dens Udløb; at Grændsen har siden gaaet fra Bugten af bemeldte Flod, hvor Baba omtrent nu ligger, henimod Rosova, over Pruth, over Floden Sereth, igiennem de nordlige Kanter af Wallachiet, samt igiennem de østlige af Siebenbürgen, imellem Udspringene til de trende Floder Alaut og Maris eller Marosch, har siden fulgt de Karpathiske Bierge omtrent, og endelig bøyet af mod Osten, noget sønden for Staden Lemberg, i det nu værende Lille-Russen; hvilket sidste kand sees af Herodoti egen Beretning (o): "At Floden Tyres (eller den nu saa kaldte Dniester) havde sit Lob fra Norden, "og Udspring fra en stor Søe, som skillede de Scythers Land fra de Turs-rers." En Beretning, som efter de nyere Karter og Jord-Beskrivelser befindes at være rigtig, samt bemeldte Søe, af hvilken Dniesteren har sit Udspring, at ligge hos foromtalte Karpathiske Bierge, nogle Mile sønden for Staden Lemberg. Hvorhen vi altsaa sætte at Grændsen for Herodoti Scythien, paa den vestlige Kant, har strakt sig.

§. 5.

Nu staaer da tilbage at fastsætte Grændserne af bemeldte Scythien mod Norden. Men førend vi komme dertil, vil det være fornødent at vi eftersee, hvad bemeldte Skribent veed at fortælle os om de øvrige Floder i Scythien, saavidt vor Sag er angaaende, efterat han har beskrevet Donau, en Beskrivelse, hvilken han ender med disse Ord: "En (eller den første) af Scythiens Floder er altsaa Tser; Efter den er Tyres (p); Den tredie Flod er Zypa-nis (q)", og som sætter, hvad tilforn om Scythiens Floder er sagt, i et endnu større Lys, da det tydelig viser, at foromtalte fem, Vesten for Donau eller dens Udløb rindende, Floder ey ere af Herodoti regnede til Scythien, hvilket

(**) See foregaaende 1ste §. i denne Afhandling.

(o) See hans Melpomene eller Historiarum Lib. 4. §. 51.

(p) See ogsaa dette paa nys anførte Sted. §. 51.

(q) Dette kand ligeledes sees sammesteds. §. 52.

hvilket Land bør sølgelig ey heller udstrækkes til Donau paa den Kant, hvor disse Floder løbe i den. Hvad Skribenten for Resten har om Floden Tyras samt dens Udspring, har vi tilforn seet. Men om den tredie, nemlig Zypanis, eller den nu saa kaldte Bog-Strøm, beretter han: "At dens Udlob var henimod 9 Dages Seilats fra dens Udspring af en stor Søe, beliggende i Scythien selv; at fem Dages Seilats, fra bemeldte dens Udspring af, løb en Rilde i den, som gjorde den gandske beest; at denne Rilde havde sit Udspring paa Grændserne mellem de Ploeyende Scythers og de Alazoners Land; og at paa sidstbemeldte Sted nærmede Floderne Zypanis og Tyres sig hinanden meere end tilforn, men dreiede siden af igien, efterladende et større Mellem-Rum". Hvoester Skribenten kommer til den fjerde Flod i Scythien, nemlig Borysthenes eller Dnieper, berettende: "At den var, næst Floden Ister, den største blant alle Scythiens Floder; at man vel vidste, det samme havde sit Løb fra Norden, igiennem en Strækning af 14 Dages Seilats (r), op til det Sted, man kaldte *Gerrhum*, men hvad som laae der norden for, derom vidste intet Mennecke at berette noget, uden man sluttede allene, at Floden løb igiennem den der værende Udørken, henimod den Kant, hvor de Scyther boede, der vare Jord-Dyrkere, hvilke havde deres Boepæle hos denne Flod i en Strækning af 10 Dages Seilats (s)". Hvoepaa Zuren kommer til den femte Flod, ved Navn *Panticape*, hvilken vi meene at være Samaras Floden (t), da Skribenten giver os om samme den Esterretning: "At den ligesledes havde sit Udspring fra Norden af en Søe; at mellem den og Borysthenes boede bemeldte jorddyrkende Scyther; og at den løb igiennem et Land, kaldet *Hylea*, ud i Borysthenes". Men om den siette, nemlig *Hypacaris*, siger han "At den løb, midt igiennem de omvankende Scythers Land, ud i Havet (det Pontiske) hos Staden *Carcinitis*, stillende paa den høyre Haand (mod Osten) forbenaevnte *Hylea* og *Dromon Achillis* fra de hosgrændsende Steder".

(r) Jeg vil heller med Bayer (See de Situ Scythiæ loc. cit. pag. 411.) troe, at her er hos Herodotum læst eller skrevet seil, 40 for 14, end med F. W. Bar (See det i vor Indledning tilforn anførte Sted pag. 23.) forklare de 40 Dages Seilats, Herodotus omtaler, der udgjør en Strækning, større end heele *Borysthenis* Længde, med den vanskelige Skibsfart paa denne Flod: Da dette viger gandske fra de, om de øvrige Floder, paa andre Steder hos vor Skribent brugelige eller sædvanlige Talemaader. See §. 7. not. (**).

(s) See Herodoti Melpomene eller Historiar. Lib. 4. §. 53.

(t) Denne Flod stikker sig best dertil blant alle paa de Kanter nu værende; hvorfor ogsaa den lærde Bayer har anseet den eller en anden endnu længer need mod Havet løbende Flod for Herodoti *Panticape*.

Om den syvende, kaldet *Gerrhus*, efter forbenævnte Sted, hvorchon Flodens Borysthenis Løb var bekiendt: "At den var Grændse mellem bemeldte *Omvans* "kænde og de Kongelige *Scythers* Lande, løbende ud i næst foromtalte *Hy* "pæcaris". Om den ottende, nemlig den bekiendte *Tanais*: "At den fra Norden "af havde sit Udlob fra en stor Sø, men løb siden ud i en endnu større "(den *Mæoritiske*) som var Skillerum mellem de Kongelige *Scyther* og de "Sarmater, i hvilken *Tanais* nedløb en anden Flod, ved Navn *Zyrgis*".

§. 6.

Disse ere de fornemste Floder, som *Herodotus* beretter at have løbet igiennem eller berørt *Scythien*; Af hvilken Beretning noksom kand stionnes, at ved den sidst i Ordenen opnævnte Flod kand ikke være meent nogen anden, end den egentlig saa kaldte *Tanais*, hvilken altsaa, efter *Herodoti* Meening, berørte Grændserne af *Scythien* mod Nord:Øst, ligesom *Donau* berørte dem paa den sydvestlige Kant. Men herom kun saa løselig for denne gang; hvorfor vi nu ville komme til det, som egentlig er vort Opmerke, nemlig at betragte *Scythiens* Grændser og Naboeer paa den nordre Kant. Begyndelsen dertil har vi tilforn giort, ved at fastsætte, efter *Herodoti* egen Beretning, at *Scythiens* vestlige Grændser strakte sig til en stor Sø, fra hvilken *Tyras* eller *Dniester*-Floden havde sit Udspring, og som tillige var Grændse mellem de *Scythers* og *Neurers* Land (*). Da nu bemeldte *Scribent* desuden beretter (u), at Floden *Maris*, eller den nu saa kaldte *Marosch*, kom fra de *Agathyrser* Land, ligesom Floden *Alaut* fra de *Scythers*, og begge disse Floder har deres Udspring ey langt fra hinanden, paa eller blant de *Karpathiske* *Bierge*; Saa kand man, i Følge af dette, fastsætte, det bemeldte *Agathyrser*, hvilke har uden al Tvivl været et *Thracisk* eller *Celtisk* Folk (v), har boet Besten for de *Scyther*, i det nu værende *Siebenbürgen*, samt videre Nord paa, mueligt et Stykke ind i *Polen*, eller i *Pokucien*, men de *Neuri* derimod boet Øster og Nord ud fra Staden *Lemberg*, omtrent i det nu værende *Belsiske*, deels ogsaa i Øvre *Volhynien* (x), efter som de havde, som *Herodotus* om

(*) See foregaaende 4de §. i denne Afhandling, og *Herodoti Historiarum Lib. 4.* eller *Melpomene. §. 51.*

u) See nys anførte Sted. §. 49.

(v) Efter den Beskrivelse, *Herodotus* gjør over dem, og efter endrel andre Omstændigheder at domme, vil jeg heller troe dette, end at de har været en *Scythisk* Folkesæd, som *Bayer* vil gjøre dem til. Vid. de *Situ Scythiæ loc. cit. pag. 418.*

(x) Heri kommer min Sætning gandske overrens med *Bayers*. Vid. loc. cit. p. 401.

om dem videre beretter (y), en Udørfen norden for sig (hvilket passer sig vel nok paa Landskabet *Bresc*, beliggende norden for bemeldte *Volhynien*, et Land, der endnu er fuldt af store Moradser og øde Steder) men sønden for sig de *Scyther*, som vare Plovmænd (*Scythæ Aratores*). I hvis Land efter som *Floden Bog* eller *Zypanis* havde sit Udspring (z), som vi har seet *Zerodotum* selv berette (*); saa maa bemeldte *Scythæ Aratores* have boet i *Søndre Volhynien*, omkring ved *Stæderne Ostrog og Zaslav*, da *Floden Bog* har just sit Udspring paa *Grændserne* af nysbemeldte Land, foruden hvilket benævnte *Scyther* ogsaa kand have beboet det nu værende *Kiowiske*, men de af *Zerodotus* saa kaldte *Zalzones*, *Søndre-Podolien*. Hvorefter man altsaa videre kand fastsætte, at *Grændserne* af *Scythien* paa denne Kant har gaaet fra *Staden Lemberg* midt igiennem *Volhynien*, henimod *Staden Czernichow* omtrent. Altsammen *Sætninger*, om hvis Rigtighed man havde ikke megen *Årsag* at tvivle, dersom deri ey indløb en *Omstændighed*, som synes at giøre denne *Forflaring* stridig med *Zerodoti* foransførte *Beretning* om *Scythiens Breede*, nemlig at samme, fra *Havet* af op til de *Melanchlæners Land*, beløb sig til over 8 *Grader*, i den *Sted* at bemeldte *Breede*, fra *Donau-Flodens Udlob* til de *Neurers* tilforn fastsætte *Boepæl*, ey udgjør stort meere end det halve deraf; ligesom og omtalte, af *Zerodotus* opgivne, *Scythiens Breede* ligeledes paa en deel andre *Steder* ey vil passe sig til hans øvrige *Beskrivelse*, men bliver overalt for stor. Bisselig en *Hoved-Vanskelighed*, som jeg dog meener paa denne *Maade* aldeeles at kunne hæves: Naar *Zerodotus* vil bestemme, hvor breedt det *Sorte-Zav* var, tager han deri til *Regel* dets største *Breede* (**). Det samme kand man deraf slutte han ligeledes har gjort i at bestemme *Scythiens Breede*, hvilken har været størst, fra det *Sted* af at regne, hvor *Taurica Chersonesus* eller nu værende *Krimiske Halv-De* stikker ud i *Søen*. Derfra maa da *Zerodotus* have beregnet *Scythiens Breede* op til dens *Grændser* mod *Norden*; hvilket naar man antager, og derefter maaler bemeldte *Breede*, passer alting sig meget vel sammen.

§. 7.

Har da dette, baade i *Henseende* til *Scythiens Grændser* mod *Norden*, og til dens *Breede*, sin *Rigtighed*, som det efter alle foransførte *Omstændigheder* der nødvendig maa have; Har nylig omtalte *Folk* med fleere, saasom de *Kal-*
lipidæ,

(y) See hans *Melpomene*. §. 17.

(z) See dette paa nys anførte *Sted*. §. 52.

(*) See den foregaaende 5te §. i denne *Afhandling*.

(**) See ogsaa dette i foregaaende 1ste §.

lipidæ, de Zalizoner, de Scyther, der vare Plovmænd, de Neurer, boet Vesten for Borysthenes, som Herodotus selv udtrykkelig siger (a): Saa følger deraf videre, at de saa kaldte Jord-dyrkende Scyther (*Scythæ Agricolæ*) maae have indehavt en stor Strækning Land Osten for benævnte Flod, samt strakt sig mod Norden hen til de Floder Dezna og Sem omtrent, henimod nu værende Stæder Czernichow, Baturin med flere: Thi Herodotus beretter (b) om bemeldte Scyther, "at de beboede en Landstrækning fra Floden Borysthenes af hen mod Osten, paa tre Dages Reise, det er, 600 Stadier" eller 19 Miile omtrent i Bredden, men fra Sylæa, som laae næst ved Havet, "Landet langs bemeldte Flod hen op mod Norden, paa en elleve Dages Seilats"; hvilken sidstbemeldte Stræknings Længde kand lettelig sluttes af hvad Herodotus paa et andet Sted melder om Floden Bog eller Hypanis, at den nemlig fra sit Udspring til Havet var 9 Dages Seilats lang (c): Thi naar man derefter vil paa Kartterne eftermaale Længden af Floden Bog, og holde den mod det Stykke af Borysthenes eller Dnieper, som strækker sig op fra Havet til henimod Høyden af Czernichow, skal man befinde, at vi ey har sat sidstbemeldte Scythers Grændser for høyt op mod Nord, allerhelst naar et Stykke, næst hos Havet, for Landet Sylæa, bliver fra bemeldte Strækning hos Dnieperen fradragen. Hvorhos endnu kand merkes, at Herodotus regner fra Havet af op til det Sted Gerrhus, hvor Borysthenes begyndte at blive bekjendt, og hvor Scythiens Grændse paa den Kant var, 14 Dages Reise eller 2800 Stadier (d), hvilket gjør tilsammen 87 og en halv Miil eller 5 og tre fjerdedeel Grad omtrent, og treffer rigtig ind med det Mellemrum, som er fra Kilburn, ved Borysthenis Udløb, paa den eene, til bemeldte Deznas og Sem-Floder paa den anden Side (*). Maaler man Distancen, fra den yderste Odde af Krim op til bemeldte Floder, faaer man ligeledes den af Herodotus opgivne Scythiens Breede, nemlig otte Grader omtrent (**). End videre: De Agerdyrkende Scythers Land beregner Herodotus for ti (†) eller for elleve (††) Dages Reise; strækker man dette fra bemeldte heele Længde fra Havet

(a) See herom hans Melpomene. §. 17.

(b) See ogsaa herom nys anførte Sted. §. 18.

(c) See herom ogsaa nys anførte Sted. §. 52.

(d) See den foregaaende 5te §. i denne Afhandling. not. (r).

(*) See Kartet over Rusland i den Russiske Atlas.

(**) Dette viser, at hos Herodotum paa anførte Sted (See §. 5.) maae nødvendig læses 14 og ey 40 Dages Seilats, saa fremt nogen ret Regning skal komme ud.

(†) See Herodoti Melpomene, eller Historiarum Lib. 4. §. 53.

(††) See nys anførte Sted. §. 18.

Havet af op til forbenævnte Gerrhus, af 14 Dages Seilats, bliver for Sylæa en Strækning tilbage af 3 til 4 Dages Reise, det er, af 18 til 24 Mile, eller af 1 og en femtedeel til 1 og en halv Grad. Hvilket viser, at benævnte Sylæa har strakt sig fra Havet op til de Kanter af Borysthenes omtrent, hvor denne Flod, i steden for at have løbet øster paa, dreier af mod Vesten, saa at følgende Samara eller Wolzja-Floden best passer sig til Herodoti *Panticape* (*). Efter hvilket altsammen foranførte vi da fandt her til Slutning fastsætte, at ofte benævnte Jord- eller Ager-dyrkende Scyther har beboet den halve Deel omtrent af det nu værende Rusfiske Ukraine; Ligesom de øde Steder, hvilke Herodotus beretter at have ligget Norden for dem (e), bekvemmelig findes igjen i de store Seweriske Skove og næstgrændsende Worotinske eller Kalugiske Moradser; men de Norden for bemeldte øde Steder boende Androphagi, eller Menneske-Edere, maae søges i det nu værende Smolenskoiske, og andre under samme Højde beliggende Steder.

§. 8.

Gaae vi nu videre mod Østen, møde os de Omvankende Scyther, hvilke Herodotus beretter (f) "at have boet paa hin Side Floden *Panticape*, "i en Strækning Land af 14 Dages Reise, henimod Østen, indtil Floden *Gerrhum*." Denne Stræknings Længde maa man forestille sig, ey at have gaaet fra Vesten øster paa; thi saa skulde den have været større end hele Resten af Scythien, som var i alt 20 Dages Reise lang; men som Skribentens egne Ord i det Græske det medføre, at have ligget Østen for, eller mod Østen, og langs de Jorddyrkende Scythers Land, fra Havet af omtrent indtil Floden *Gerrhum*. Hvor breed denne Strækning har været, fandt ey fastsættes, da Skribenten intet melder derom, men beretter kun, "at paa hin Side af Floden *Gerrhus*, mod Østen, boede de saa kaldte Kongelige Scyther, hvilke, som de talriigste og fornemste blant alle Scyther, ansaae de andre for sine Dienere. Disse Kongelige Scyther grændsede mod Søndens "til de *Taurers Land* (det nu værende Krim) mod Østen til *Mæotis*, men Norden for dem boede de saa kaldte *Melanchlæner*, et fra de Scyther adskilt Folk, oven eller Norden om hvilke laae, saavidt man vidste, luttet Moradser og øde Steder" (g). Af hvilken Beretning man altsaa maa slutte, at

(* *) See foregaaende §. 5te i denne Afhandling, not. (c).

(e) See Herodoti *Melpomene*. §. 18.

(f) See herom nys anførte Sted. §. 19.

(g) See ogsaa dette paa anførte Sted. §. 20.

de Omvankende Scyther har streift omkring omtrent i den østlige Deel af foromtalte Russiske Ukraine, indtil og noget over Sem-Floden mod Norden; at de Kongelige Scyther har derimod beboet hvad som ligger der Østen for, indtil Tanais og Donez, og at de Melanchlæners Boepæl kand beqvemmelig sættes omkring ved Occa-Floden; men de der Norden for beliggende Moradser og Orkener søges i det nu værende Resanste, der er fuldt af store Skove og Søer.

§. 9.

Hvad som laae paa hin Side af eller Østen for Tanais, siger Zerodotus udtrykkelig ey at have været beboet af de Scythers Folk, men de Steders Indbyggere at have bestaaet, "først af de *Laxii Sauromatis*, hvis Boepæle strakte sig fra den inderste Bugt af Mæotis af, 15 Dages Reise Nord paa, "igjennem Seeder, hvor hverken vilde ey heller Frugt-Træer vorte" (h). Hvilke Sauromater man altsaa kand forestille sig enten at have boet mellem Donez og den rette Tanais, eller rettere, da man med Foye bør ansee det for betænkeligt at viige fra en Stribents egne Ord, og fra den Meening, samme egentlig føre med sig, hvilket man, uden desto vigtigere Aarsager, ey bør gjøre, at have havt deres Boepæle langs den østre Side af bemeldte Mæotis og Tanais, fra Begyndelsen af nys nævnte Mæotis paa den eene, og fra den nu værende Stad Ussof af paa den anden Kant, indtil henimod den store Bugt af Tanais, hvor denne Flod dreier af fra Østen, og tager sit Løb vester paa; Saa at bemeldte Tanais har været de Sauromaters Grændse paa den vestlige tildels og paa den nordlige, Mæotis og *Bosporus Cimmerius* paa den øvrige vestlige, men det Sorte-Hav paa den sydlige Side: Thi her maa (i) merkes, at den Strækning af 15 Dages Reise, som Zerodotus giver de Sauromater at beboe, udgier hele sex Grader; Skulde altsaa bemeldte Strækning have begyndt ved Flodens Tanais Udlob, maatte den paa den nordre Kant have naaet Høyden af nu værende Woronez omtrent, men hvorved den kommer til at staae alt for høyt op mod Nord, paa Steder, der af andre Folk har været beboede, saasom af de Malanchlæner paa den eene, (i) af de Budiner, eller af de Thyssageter paa den anden Side (ii). Bayer meener derfor (*), at her maa regnes flere Stadier og Dags-Reiser paa en Grad, end ellers paa andre Steder hos Zerodotum, ved det Landet, her omtales, er ujevnt og berget,

de

(h) See dette ligeledes paa nys anførte Sted. §. 21.

(i) See den foregaende 8de §. ved Slutningen.

(ii) See den efterfølgende 9de §. og den 10de.

(*) See de Situ Scythiæ in Comment. Acad. Petropol. Tom. I. pag. 425.

De øvrige Scythiske Lande hos ham derimod jævne, saa bemeldte Bayer derover har anseet det for uvist, hvorvidt de Sarmaters Grændser have strakt sig. Men ligesom det synes mig paa den ene Side usikkert at tillegge vor Skribents Ord paa dette Sted anden Meeaning eller Forklaring end paa alle de andre; saa troer jeg paa den anden, at Sagen, hvorefter her handles, ey bliver saa svær at afgjøre, naar man (2.) iagttager hvad Zerodorus selv paa et andet Sted udtrykkelig beretter (k), nemlig: "at Mæotis var Grændse mellem de Kongelige Scyther og de Sarmater": Thi deraf kand tydelig sees, at de Sarmater har boet, ey allene østen for Tanais, men ogsaa længere søes paa, langs Mæotis need mod det Sorte-Hav, paa den eene eller østre, ligesom de Scyther paa den vestre Side. Hvilket naar man antager for rigtigt, og derefter beregner Strækningen af de Sarmaters Land, fra det Sorte-Hav op til bemeldte Sted mellem Tanais og Volga, kommer just den Længde ud, som Zerodorus har opgivet.

§. 10.

Fra de Sauromater fører vor Skribent os til de Budiner, om hvilke han beretter: (1) "At de boede i Norden for bemeldte Sarmater, vare et stort og talrigt Folk, med meget blaae Øyne og rødt Haar; at de beboede et Landskab, fuldt af Træer og Stove, samt en Stad, kaldet Gelonus, bygget af Træ, med en høy Muur omkring af samme Materie, hvis Sider, hver for sig, vare 300 Stadier (eller 9 Mile omtrent); at deres Templer vare ogsaa af Træ, de Grækere Guder helligede, samt paa de Grækere Maade forsynede med Billeder, Altære og Capeller af Træ: Thi de Geloner havde fra Begyndelsen været Græker, men som fra Kiobstæderne (de Græske hos det Sorte-Hav) fordrevne havde sat dem need blant de Budiner, og talte siden deels Græsk, deels Scythisk. Men for Resten vare de Budiner adskilte fra de Geloner, baade i Sprog og Levemaade, som indfødde der i Landet, der flattede omkring (11), og spisede Olden af en Sort Furre-Træer, eller et vist Slags Fiske, som Grækerne kaldte Φειγ (m), da de Geloner derimod vare Agerdyrkere, spiste Korn, og dyrkede Havet, men vare hverken af Stikkelse, ey heller af Farve; liige de Budiner, hvorfor

R 2

"De

(k) See Zerodoti Melpomene eller Historiarum Lib. 4. §. 58.

(1) See nys anførte Sted. §. 27. og §. 108.

(11) De vare Nomades, siger Zerodorus paa anførte Sted. §. 108.

(m) Begge Bemærkelser har Ordet Φειγ. Dog bemærker det ogsaa tillige det Slags Uov, som man kalder L. s. 8. See ogsaa Zusätze 3. Allgem. Welt-Historie. Tom. 4. Die Geschichte der Türcken &c. §. 18.

"de Græker fore vild, som kaldte ogsaa disse Heloner". Hvilken vor Skribents Beretning er i mange Ting af stor Betydning, saa den derover fortiente nyere at betragtes; men vi ville denne Gang kun holde os til det, som egentlig er vort Opmerke. Vi see af foransførte, at de Budiner har været de Sarmaters nærmeste Naboer mod Norden, følgerlig boet mellem Tanais og Volga. Skulde altsaa Navnet Budini, efter den lærde Beers Meening (n), komme af det Sarmatiske Ord Wodan eller Vand, som jeg meget vil tvivle paa (nn); kunde saadant vel nok passe sig paa den Boepæl, vi her give de Budiner, mellem tvende store og vandriige Floder, nemlig Volga og Tanais, fra hvilke Kanter, eller fra de Sonden for boende Sarmater, bemeldte Budiner har, som Herodotus beretter (o), udbredet dem igiennem de der Norden for beliggende Steder. Hvor langt, er vanskeligt at fastsætte, da man hos vor Skribent har ikke tilstrækkelige Kiendemerker at grunde sit Udsigende paa. Men eftersom han dog siger, at de Budiners Grændser mod Norden og Osten var en stor Udstrækning paa 8 Dages Reise, han og ikke sætter noget andet Folk, end dem, Osten for Tanais, som til samme paa de Kanter næstgrændsende; saa fandt man med god Kinrelighed slutte, at ved bemeldte store Udstrækning de store Skovstrækninger og Ørkener ere meente, hvilke endnu findes i de østlige Kanter af det Woronesiske (oo), og at følgerlig de Budiner har beboet Strækningen mellem samme og Tanais, langs sidstbemeldte Flod, mueligt tildeels og Vesten for den, paa de Kanter, hvor denne Flod gjør den store Bugt mod Volga, fra den 50 til den 54 Grad nordlige Brede, til henimod Occa-Floden omtrent. I Følge af hvilken Sætning de Thyssageter, et talriigt og eget Folk (p), der levede af Jagt, boende paa hin Side af bemeldte store Udstrækning, hen mod Osten, samt foruden dem, de Jyræ, der boede ved Siden af hine, paa den østre Kant, maae have havt deres Boepæle imellem Occa og Volga-Floderne, de Thrissa-geter nemlig i de nu værende Mordueners, men de Jyræ i Czeremissers Lande: Thi vel siger Herodotus en udtrykkelig, paa hvilken Kant af Thyssa-geterne

(n) See foransførte hans Tractat i Zusätze 3. Allgem. Welt-Historie. Tom. 3.

(nn) Grækerne har, sær i de ældste Lieder, som oftest givet fremmede, eller lanat bortliggende Folk, Navn efter deres Levemaade, Føde, Skikkelse, Spise o s v. Jeg troer derfor helst, at Navnet Budini er ogsaa puur Græsk, taget af dette Folkes Levemaade og Omstakken med Deres; hvorom videre paa et andet Sted. At de vare Nomades, bevidner Herodotus selv. See hans Melpomene. §. 109.

(o) See nys anførte Sted. §. 21.

(oo) See foransførte Beers Afhandling i Zusätze zur Allgem. Welt-Historie. Tom. 3. pag. 33. §. 45.

(p) See Herodoti Melpomene. §. 22.

geterne de Jyrceæ boede, men kun, at disse sammesteds boede tet hos hine; men da han her gaaer i sin Fortælling immer Nord og Øster paa, har man god Grund eller Foye til at ansee det Folk, han nævner efter et andet foromtalt, for at have boet enten meere Nord eller meere Øster paa, end det for omtalte. Saa jeg derover synes, mig her med god Foye at kunne vige fra den lærde og ellers nøyagtige Bayer, som sætter, paa sit Kart over Scythien (q), de Jyrceæ Sonden for de Thyssageter, da de burde staae Østen for dem, og de Thyssageter Norden for de Budiner, da de, efter Zerodoti egne udryffelige Ord (*), burde sættes Østen og Nord.Øst for dem. Hvilket altsammen naar man da antager at have havt den Beskaffenhed, som nu er anført, og det virkelig maa have havt; følger deraf videre, at de, længere hen mod Østen (**), fra for omtalte Jyrceæ boende, saa kaldte flygtige Scyther, fordi de vare faldne fra de Kongelige Scyther, og havde sat dem need paa bemeldte Steder, har bes boet endeel Landstrækninger Østen for Volga, i de nu saa kaldte Dotiakers Land, tildeels og i det Casanste, omkring Kama Floden, samt videre hen imod de Vergaturiske Bierge, Besten for hvilke de saa kaldte Skaldede maae have havt deres Boepæle, efter som Zerodotus siger (†), at de boede ved Foden af endeel mægtig høye Bierge, og bleve ellers kaldede *Argippæi*; Ligesom et andet vist Folk, der beboede bemeldte u-overstigelige Bierge selv (ventelig mod Norden eller i Nord.Øst fra forbenævnte Skaldede) havde Navn af *Ægipodes*, fordi man sagde dem at have Geede. Sødder. Men de Jssedoner, som boede Østen for benævnte Skaldede (r), de videre hen imod Norden og øster ud fra de Jssedoner boende (s) Arimasper eller Lensyede, samt de Grypber, maae have havt inde en Deel af Siberien paa den østre Side af forbenævnte Vergaturiske Bierge, nemlig de Jssedoner de Landstrækninger, som ligge omkring Tobol og Nschim-Flodene (t), men de Arimasper og Grypber de der Norden for beliggende Lande.

(q) Det staaer i øst anførte Tom. I. Commentar. Academiæ Petropolit.

(*) See hans Melpomene, eller Historiarum Lib. 4. §. 22. hvor han siger, at Norden for de Budiner var en stor Ørken, men Østen om den de Thyssageters Boepæle.

(**) Dette er ogsaa Zerodoti eget Udsegende paa anførte Sted. §. 22.

(†) See nys anførte Sted. §. 23.

(r) Dette siger Zerodotus selv, at man til visse vidste. See tilforn anførte Sted. §. 25.

(s) Dette beretter ogsaa Zerodotus selv, paa anførte St. d. §. 27.

(t) See Strahlenbergs store Kart over Rusland og Tatariet.

S. II.

Vi have hidindtil betragtet *Zerodoti Scythien*, efter dens *Floder*, *Grændser*, *Landstrækninger*, *Indbyggere*, *Naboer* med videre, allesteds i *Sammenligning* med de *Landes* nu værende *Beskaffenhed*, *Navne* og *Indbyggere*; vi har søgt at bestemme alt dette nøyere, end den lærde *Bayer* tilforn har gjort, og at give *Sagen* den behøvrige *Oplysning*, alt for at rødde, saa vidt mueligt er, alle *Hindringer* bort, og for at bane os *Vegen* til det efterfølgende. Lad os derfor nu see, hvor vidt dette *Kand* tiene os til *Beyledning* i at undersøge den *Perfiske Konges Darii store Tog* til *Scythien*, og i at afgjøre det *Spørsmaal*: Om bemeldte *Tog* har gaaet igiennem *forbenævnte heele Scythien*, eller kun igiennem en *Deel* deraf? *Sagen* beroer paa *Zerodoti* Udfigende; hvorfor vi maae afhøre hans *Bidnesbyrd*, førend vi gaae videre. Efterat bemeldte *Konge*, siger han, havde med sin *Krigshær* passeret *Broen* over *Ister-Strømmen* (u), befalede han dem, han lod efter sig, for at besætte samme, at de der skulde biev ham i *60 Dage*, fra den *Dag* af at regne, paa hvilken han i *første* *Gesvindighed* brød op mod de *Scyther* (v), hvilke, seende sig for svage til eene at kunne imodstaae de *Perfer*, sendte *Bud* om *Hjelp* til alle deres *Naboer* (x), da de *Geloner*, de *Budiner* og de *Sauromater* fandtes dertil villige, men de *Agathyrfi*, de *Neuri*, de *Androphagi*, de *Tauri* og de *Melanchlaeni* undskyldte sig derfor (y). Hvorover de *Scyther* satte sig for ey at indlade sig i nogen ordentlig *Erøsning*, men tilstoppede alle *Brønde* og *Kilder*, de foresandt, og afmeiede alt *Græs* paa *Marken*, deelende sig i *tvende* *Hobe*. Til den eene *Deel* af *Scythien*, som laae mod *Osten*, hvor *Siopasis* regierede, befalte man de *Sauromater* at begive sig; hvilke skulde, hvis de *Perfer* vendte sig mod den *Kant*, trække sig tilbage langs *Mæotis* lige til *Tanais*. De andre *tvende* *Deele* af det *Scythiske Rige*, den ene nemlig, over hvilken *Indathyrfus* regierede, der var meget stor, og den *treddie* *Deel*, som *Taxacis* havde at befale over, lod man slaae sig sammen, samt i *Selskab* med de *Geloner* og *Budiner*, med *Befaling*, at holde sig en *Dags* *Reise* i *Forvejen* for de *Perfer*, men under idelig *Skermyssering* trække sig immer tilbage, og derved lokke *Fienden* hvorhen man helst vilde, først og fornemmelig ind i deres *Land*, som havde vegret dem ved at komme de *Scyther* til

(u) *Zerodoti Melpomene* 3: *Historiarum Lib. 4. §. 97.*(v) *See* *nyss* anførte *Sted. §. 98.*(x) *See* ogsaa dette paa bemeldte *Sted. §. 102.*(y) *See* anførte *Sted. §. 119.*

til Hielp, men derpaa vende sig til deres eget Siem, for der at efterkomme hvad Lejlighed og Fornødenhed udtrævede.

§. 12.

Dette blev efterkommet. Efterat de Scyther havde sendt deres Hustruer og Børn i Forvejen fra sig, med Befaling, immer at drage Nord paa, ginge de Darii Tropper i Møde (z), og sendte ud i Forvejen for sig en Trop af deres beste Ryttere. Da disse fandt de Perser at have rykket frem omtrent 3 Dages Reise fra Ister, og at være 1 Dags Reise for dem, sloge de Leir, tagende sig for at ødelegge alt hvad som voite af Jorden (a). Saa snart de Perser bleve Scytherne eller deres Rytterie vaer, satte de efter samme; Da Scytherne trækkede sig stedse tilbage, de Perser paa deres Side immer forfulgte dem øster paa og hen imod Tanais, ved det Perserne toge Beyen lige til den eene af (forommeldte) Deele (b), (nemlig den østlige). Da Scytherne ginge over Tanais, gjorde de Perser det samme, sættende efter hine giennem de Sarmaters Land, indtil de komme til de Budiners, hvor de, i steden for at de i det Scythiske intet foresandt, som de kunde ødelegge, satte Ild paa den (foromtalte) Træ-Mur eller Befæstning, som de Budiner havde forladt, og hvor for Resten intet var at finde. Efterat have igiennemvandret dette Land, komme de til den store Udørken, ved Siden af de Budiners Land, Østen for hvilken igien de Thyssagerer boede (c). Derfra løbe fire store Floder igiennem de Mæoters Land ud i den See Mæotis, nemlig Lycus, Carus, Tanais, Syrgis, hos den anden af hvilke, nemlig Carus, Darius, efterat være kommen hen til bemeldte Ørk, satte sig med sin Krigshær, og lod opføre otte store Fæstninger lige langt fra hinanden, i en Strækning af 60 Stadier. Under hvilken

(z) See anførte Sted. §. 121. Sammenhængen, og det foregaaende saavel som efterfølgende viser, at her meenes de Scyther, som stode posterede i den vestlige Kant af Scythien, en de, som stode hos Mæotis; hvilket her vel maa merkes.

(a) See ogsaa dette paa anførte Sted. §. 22.

(b) Saadan er Meeningen i det Græske, hvilken man i den Latinske Oversættelse har gjort uforstaaelig. Man behøve ellers at erindre sig og eftersee, hvad tilforn §. 1. er sagt om Scythiens tvende Deele eller Kanter, da man let skal forstaae, hvad Skribenten her meener, nemlig at de Perser toge Beyen mod den Kant, som laae hos Mæotis hen op mod Tanais.

(c) Maa merke her, at Darii Tog gik fra Vesten øster paa, og derfor bliver Ordet *Øst* som Herodotus her bruger, paa dette Sted at forstaae om hvad som laae længer hen. Han har selv tilforn udtrykkelig sagt, at de Thyssagerer boede Østen for den Budiniske Udørken.

hvilken Forretning de Scyther marscherede oven omkring ind i Scythien igien. Da de derfor ey videre lode sig see, forlod Darius det begyndte Fæstnings- Arbeide halvgiort, og tog Beyen tilbage mod Vesten, saasom han tænkte, at bemeldte Scyther vare de Scythers heele Antal, og at samme nu toge Flugten Bester paa. Medens han derfor hastede det meeste han kunde, kom han til Scythien, men traf tillige paa begge (foromtalte foreenede) Deele af de Scyther (d), hvilke han uden Ophør forfulgte en Dags Reise, da de imidlertid immer trakkede sig med Forsæt tilbage, ind i deres Land, som havde negtet at tage Deel i Krigen med dem, nemlig først de Melanchlæners, derpaa de Androphagers, siden de Neurers, hvilke alle toge Flugten mod Norden og til Ørkenen. Men da de Scyther derpaa vendte dem mod de Ugathyrfers Land, vilde disse i Begyndelsen med væbnet Haand forbyde dem at komme derind, hvilket de dog siden tilstodde, da nogle af de Scyther begave sig did, men de øvrige fra de Neurers Land ind i deres eget, hvorfra de sendte Bud til den Deel af deres Landsmand, som vare i Selskab med de Sarmater, under Scopasis Anførsel, at de skulde begive dem hen til de Jonier, som forvarede Broen over Ister-Floden. Selv satte de sig for, ey længer at føre de Perser omkring, som før, men at affkiære dem Tilførselen (e). Til hvilken Ende, for at opholde de Perser desto længer, de lode deres Gaar og Hyrder efter sig, men begave sig selv andensteds hen (f). Imidlertid kom den eene Deel af de Scyther, som havde først faaet den Forretning at bevogte Mæotis, men nu at tale med de Jonier, hen til bemeldte Broe, hvor de søgte at overtale hine til at forlade den; hvilket da de Jonier havde lovet at skulle see, droge de Scyther, det snarreste de kunde, af igien (g), imedens deres øvrige Landsmand, efterat have fornummet, det Perserne begyndte at lide Mangel paa de fornødne Ting (h), stillede sig an, som de vilde angribe dem, eller indlade sig i et Feltslag

(d) Disse har altsaa, temmelig langt fra, fulgt den Persiske Armee ved Siden, men ey gaaet over Tanais, ey heller givet sig i Kæst med de Perser under Toget til bemeldte Flod. Ved det forudsendte stærke Partie Ryttere har man for det første kun søgt at udmatte Perserne og trække dem omkring, det længste man kunde. Men da Perserne bleve trette deraf, og begyndte at ville sætte sig fast i Landet, trak det udsendte Partie sig tilbage til Hoved-Armeen, hvilken Perserne under Tilbage-Marschen nu stodte paa.

(e) See Herodotus paa anførte Sted. §. 128. I den Latinske Oversættelse har man urigtig sat Perser for Scyther, hvorved Meningen er bleven gandske forvædet.

(f) See Herodotus paa anførte Sted. §. 130.

(g) See Herodotus paa anførte Sted. §. 133.

(h) See og bemeldte Sted. §. 131.

slag (i). Dette med andet meere bevægede da Darium til, hemmelig om Natten at drage af, og at skynde sig det snarreste han kunde hen til Isteren, hvorhen de Scyther, saavel de tvende Deele af dem, som den eene, der var i Selskab med de Sarmater, Geloner og Budiner, ogsaa vendte sig, sættende efter de Perser, da de Scyther, som kiendte alle Gienveje, og hvis Krigshær bestod af Ryttarie, komme didhen (til Ister-Floden) før de Perser, som de toge feil af. Der søgte de atter at bevæge de Joner, helst eftersom de af Dario fastsatte 60 Dage allerede vare forbi, at affaste Broen og drage deres Bey; De Joner stilledes sig ogsaa an, som de vilde gjøre det, hvorved de bevægede Scytherne til at vende sig derfra, for at opsoge de Perser. Men dem ginge de atter glip af, ved det disse fulgte samme Vey tilbage, som de tilforn havde taget paa Ud-Marschen, tvertimod de Scythers Tanke, som der havde fordrevet alle Ting, og bildte sig derfor ind, at de Perser skulde have taget en anden Vey, den nemlig, som de selv (de Scyther) toge, hvor man havde Græs og Vand nok (k).

§. 13.

Saaadan er Herodoti Beskrivelse over Darii store Tog ind i Scythien. Samme har jeg her sat i sin rette Sammenhæng, og søgt at gjøre saa tydelig, som mest mueligt er, ved at udelukke af Herodoti Fortælling alle der mellem-løbende Udsøbe og Omstændigheder, som ey egentlig høre til Sagen eller vort Nymerke, for des bedre at kunne indse vor Skribents rette Meening. Skal man følge samme, som man vel bør, maa da det fornemste Indhold af bemeldte Beskrivelse omtrent blive dette: At de Scyther, for desbedre at møde Perserne, eller imodstaae deres Anfald, har deelt sig i tvende Hoved-Armeer, hvoraf den eene, bestaaende af Sarmater, samt Scythernes eene tredie Deel, har sat sig i den østlige Kant af Scythien hos Maxotis, for der at møde Perserne, om de toge Beyen didhen, men den anden, som vel maa have været den største og fornemste, da den, foruden de Geloner og Budiner, indbefattede de to tredie Deele af Scytherne, posteret sig i de vestlige Kanter af Scythien; At sidstbemeldte Armees er den, som egentlig har faaet med Perserne paa deres Tog at bestille, og da disse vare komne 3 Dages Reise fra Ister-Floden, det er, allerede over Dniesteren (l), begyndt at angribe dem, ved et udsendt stærkt

(i) See ogsaa dette paa anførte Sted. §. 134.

(k) See anførte Sted. §. 140.

(l) Vi følge her Böhmii 1766. udgivne Kart over Donau og Grækerland, efter hvilket Distancen fra Donau, paa hin Side Baba, hvor Darius ventelig har gaaet over, indtil

stærkt Partie Ryttere, paa Siden, for at trække dem fra deres begyndte Marsch mod Osten og Tanais, ind i deres Land, som havde vegret dem ved at træde i Forbund med Scytherne; At, da dette ey vilde lykkes, men Perserne fortsatte den begyndte Marsch, bleve Scytherne ved at følge dem som tilforn, laddende bemeldte Troop af deres beste Rytterie, paa forberorte Maade, idelig forurolige dem fra Siden og Fronten, mens Hoved-Armeen selv ødelagde, hvad som var tienligt for Væster eller Mennesker, paa alle de Steder, hvor de Perser havde faret frem (m); At, da man paa saadan Maade var kommen til Tanais, ginge Scytherne over samme, uden Tvivl for at trække Perserne efter sig over bemeldte Flod, og naar det var skeet, da at udmatte dem ved en længere Marsch; At den mod Tanais fortsatte Marsch har gaaet for sig i den Distance fra Havet, at de hos Mæoris staaende Scythers og Sarmaters Krigshær ey har merket noget dertil: Da vor Skribent intet melder derom, men beretter tværtimod, det Darius bildte sig ind, at de Scyther, han hidindtil havde haft med at bestille, vare de eeneste, og derfor satte efter dem alleene; At, da Darius var kommen over Tanais ind i de Budiners Land, ansaae han det for raadeligt at sætte sig der fast: Men som han merkede, at saadant vilde blive ham til ingen Nytte, ved det bemeldte Scyther havde vendt tilbage derfra til deres Land, tog han, efterat være paa dette sit Tog kommen hen op imod Occas Floden i det nu værende Rusland, ogsaa Benen tilbage, omtrent igiennem de nordlige Kanter af det nu saa kaldte Rूसiske Ukraine og Volhynien, idelig forfølgende de flygtige Scyther, til ind i Lille-Russen eller de Neurers Land, hvorfra han, efter foranførte Omstændigheder, saa sig nødt til at trække sig tilbage til Donau, efterat alle Scythiske Tropper, med deres Bundsforvante, havde enten der, eller længer søer paa, i det nu værende Podolien omtrent, foreenet sig imod ham, og bragt ham i den Knibe, at hans Krigshær stod Fare for at omkomme af Hunger.

S. 14.

Saaledes har vi da hidindtil betragtet Darius Tog mod de Scyther, efter den af Herodotus selv derover givne Beskrivelse; Vi har i Følge af samme viist den Tur, bemeldte Tog har taget, og at efter den Tur maa det have gaaet et godt Stykke Vests op i det nu værende Rusland og Polen, samt øster ud over

indtil Dniester, ey er meere end 18 Meile omtrent. See og Kartet over det Lille Tatarie i den Rूसiske Atlas, efter hvilket Distancen mellem bemeldte Floder bliver omtrent den samme.

(m) See Herodotus paa foranførte Sted. S. 140.

over Floden Tanais. Men herved synes adskillige Vanskeligheder at forekomme, hvilke have blandt andre i sær bevæget den lærde *F. W. Beer* til at indskrænke dette Tog inden langt trangere Grændser, end vi tilforn, efter *Zerodoti* Beskrivelse, har givet det, og at fastsætte, det *Darius* paa bemeldte Tog ey kand være kommen længere end over *Dniester-Floden*, henimod *Bog*, skiont han ey kand negte (n), det *Zerodorus* selv ved den *Tanais*, over hvilken *Darii* Tog gif, jo maa have forstaaet den rette og endnu egentlig saa kaldte *Tanais*. Lad os derfor høre, hvilke Grunde han anfører for denne sin Meening: *Darii* Tog mod de *Scyther*, siger han (o), kand umuelig have været længer end i 3 Maaneder omtrent, af hvilken Tiid man kand i det mindste regne, at en heel Maaned er gaaen bort med alleene at slaae Broer over de mange store Floder, som maatte møde de *Perfer* paa dette Tog, hvis det er gaaet øster ud over *Tanais*; Saa at kun tvende Maaneder blive altsaa tilovers, i hvilke *Darius* med en Krigshær af nogle 100000 Mand, bestaaende for en stor Deel af Gudsfolk, skulde have fuldbragt et Tog af 240 Miile i det mindste, ey at regne de mange Bendinger og Turer omkring i Ørkene efter de *Scyther*. Hvilket alt saavel foranførte *Palmerius*, der selv havde været Krigsmand, som vor Forsfatter, den lærde *Beer*, meener at være aldeles umueligt.

§. 15.

Dette er den fornemste Grund for *Beers* øvrige Sætninger i denne Sag, hvorfor han meener, at *Darii* Tog ey kand have gaaet over bemeldte rette og egentlige *Tanais*. Men mon her ikke med Foye kand spørges, om *Zerodoti* egen Fortælling virkelig medfører alle disse Vanskeligheder, alle disse, som man meener, sig selv modsigende Omstændigheder? eller om her ey rettere forud sættes meget, som beviist eller afgjort, hvilket langt fra ey saa er? At *Darii* Tog ey har været længer end i 3 Maaneder, har *Zerodorus* ingensteds sagt; Hos ham forekommer ikke een eneste Omstændighed, hvoraf saadant med Foye bør eller kand sluttes, eller hvorefter bemeldte Tiid kand fastsættes. At *Darius* fastsatte 60 Dage for sin Tilbagekomst fra det *Scythiske* Tog til *Donau* (*), viiser kun hvad *Darius* meente at kunne ssee (paa hvilken Grund, skal siden viises), ey hvad der virkelig ssee. Lad os sætte med vor lærde Forsfatter, at *Darius* gif om Foraaret over *Bosporus* til *Thracien*, at han Vinteren efter

(n) See foranførte hans Tractat i Tilfæge 3. *Ulgem. Welt-Historie*. Tom. 3. §. 11.

(o) See bemeldte Afhandling §. 8.

(*) See *Zerodoti* *Melpomene* eller *Historiar*. Lib. 4. §. 98.

det Scythiske Tog var til *Sardes* (p): Alt dette hindrer os ey i mindste Maade fra at give ham til sit Scythiske Tog, i stedet for 3, heele 6 Maaneder, om ey meere. Skal man vel troe, at Vinter, Sne og Kulde, kunde i de Lande holde ham fra at begynde sit Tog med April, og ende det med Septembers Maaned? da man i vore Tider har saa mange Exempler paa Feldttoge, hvilke i Lande, der ligge langt høiere op mod Nord, har været meget længere. Desuden maa det være mig tilladt at spørge: Naar man endelig vil paabyrde *Herodorus* en Bildfarelse, hvorfor da ey ligesaavel i Henseende til *Eidens* Længde, i hvilket *Darii* Tog skeede, som i Henseende til de Lande, igiennem hvilke, eller de Floder, over hvilke bemeldte Tog skeede? Og, naar en Skribent nøy har beskrevet et Lands Floder, Indvaanere, Strækning og dens Størrelse, med meere, men derpaa beretter, at en eller anden har igiennemreist det Land paa en kortere Tid, end dermed stemmer overeens: Hvori man da rimeligst maa troe, at han har feilet, enten i det, han selv tilforn saa nøy har bestemt, eller i *Eidens* Beregning eller Opgivelse? Jeg vilde heller troe det sidste, som noget, hvori lettere kunde vildfares, eller en Mistagelse været skeet.

§. 16.

Lad derfor end være, at *Herodorus* havde selv berettet, det *Darii* Tog ind i *Scythien* ey varede længer, end i 3 Maaneder; blev det dog alligevel ey strax en sikker Følge deraf, at bemeldte Tog ey havde gaaet over *Tanais*, allerhelst da han udryffeligt siger at saa skeede, da han aldrig giver nogen anden Flod dette Navn, end den rette og egentlige *Tanais*, og da ingen anden Skribent for eller ved hans Tider gjør det. Hvad som er skeet i de senere Tider, kommer ey herved. At *Don* derfor eller *Tan* er et Navn, der findes imellemstunder brugt om andre Floder, end sidstbemeldte, gjør her intet til Sagen, saa længe man ey gotgjør, at *Herodorus* har gjort det samme, eller i det mindste andre for og ved hans Tider. *Perferne*, vil man sige (pp), har bildet sig ind, og villet indbilde andre, at det var *Tanais*, de ginge over paa deres Tog mod *Scytherne*, da det dog var en gandske anden Flod, ligesom de *Macedonier*, da de ginge over *Jarartes*, bildte sig ind at det var *Tanais*. Af *Perfernes* Udsagn kand da *Herodorus* være bragt i Bildfarelse. Dette har vel et Skin af noget, men er i sig selv intet. Enhver, som kun med et Øjekast igiennemløber *Herodoti* foranførte Beskrivelse over *Scythien* og dens Floder, kand strax skionne, hvor falskt dette er. Desuden har *Herodorus* faaet sine Beretninger om *Scythien*, ingenlunde fra *Perferne*, men fra de hos det Sorte Hav

(p) See *Beers* nys anførte Afhandling. §. 8. pag. 8.(pp) See *Palmerii* Exercitationes. pag. 21.

hav og i Scythien selv boende Græker, disse fra Scytherne (*), hvilke ufeilbar maatte vide eller kunne berette, hvorvidt Darii Tog havde gaaet, en Ting, som endnu nødvendig maatte være i frisk Erindring, da den var skeet ey længe for Herodoti egen Tid. Darii Tog maa altsaa have gaaet over den rette Tanais-Flod, deri fandt Herodotus, efter foransførte Omstændigheder, ey vel have feilet, enten Tiden, i hvilken det er skeet, har for Resten været kort eller lang. Dog fandt i Henseende til bemeldte Tid endnu erindres dette, at, naar alle Omstændigheder ret overvejes, skulde det ey blive en saa aldeles urimelig Sag, som man vil udraabe den for, at Darius i en Tid af 3 Maanedere fandt have gjort det Scythiske Tog. Man behøvede at overveje Maaden, hvorpaa dette Tog har gaaet for sig, nemlig under en bestandig Flugt af det eene og Forsølgelse af det andet Partie, hvorover Herodotus næsten saa ofte han meldte om dette Krigstogs Gang, tillige udtrykker den Gesvindighed, hvormed det skeede (q). Man betænke desuden, at de Perser, som vidste meget vel forud, hvad Fiende de fik med at bestille, og i hvilket Land de havde at føre Krig, maatte nødvendig derefter have indrettet dette deres Tog; ligesom man seer, at Darius har vidst at indrette Tiden, som han tænkte at anvende paa bemeldte Tog, omtrent efter Landets Størrelse, hvorigiennem det skulde gaae, hvilket Herodotus siger at have været 20 Dages Rejse i Længde og Bredde, saaledes nemlig, at han skulde have 20 Dage til Udmarschen mod Tanais, over hvilken Flod Darius har formodentlig ey forestillet sig at Toget skulde gaae, eftersom samme var Grændse for de Scythers Land paa den nordøstlige Kant; 20 Dage for Tilbage-Marschen til Donau; og endnu 20 Dage til at slaae eller bekriige de Scyther. Hvilken Tid blev ham dog siden for kort, ved det Toget gik længer, end han havde formodet, og ved det de Scyther ingensteds vilde holde Stand. Man gjorde og endelig et Overslag, for at prøve desbedre, om oftbemeldte Tog ey kunde skee i 3 Maanedere, hvis man endelig skulde sætte Tiden saa kort, som dog ey behøves: Fra Donau til Tanais er en Længde af 12 Grader, ligesaa mange tilbage, tilsammen 24, hvilke, 15 Tydske Mile regnede paa een Grad, gjøre tilhobe 360 Mile. Regner man da paa 1 Dags Marsch 6 Mile, saa mange, som de Gamle har regnet omtrent paa 1 Dags Rejse, er den heele Tur, frem og tilbage, til Ende i 60 Dage. See! saa har man jo endda 30 eller 32 Dage tilovers, til at slaae Broer, til Rast-Dage o. s. v. Regner man paa 1 Dags Marsch 5 Mile, var Turen gjort i 72 Dage, da

§ 3

man

(*) See Herodoti Melpomene 3: Historiarum Lib. 4. §. 5. 8. 27. See ogsaa videre herom mit Programma de Fundamentis Narrationum Herodoti de Scythia &c.

(q) Den foregaaende rite og den 12te §. i denne Afhandling.

man endda beholder 20 Dage tilovers til bemeldte Brug og Arbeide. Men giver man Darii Tog 4 Maaneder eller 122 Dage omtrent, hvilket man ligesaa vel kand giøre, som at give det 3, kommer kun 4 Meile paa 1 Dags Marsch, og 32 Dage har man tilovers at lade Perserne hvile eller arbeide udi paa deres Broer eller andre Fornødenheder.

§. 17.

Betragter man dette, holder man desuden denne Darii Marsch mod en deel af dem, som i seener og i vore Tider ere skeete, endogsaa med store Armeer, endnu i større Hast (r), skal man slet intet urimeligt finde derudi, at dette Tog kunde tilendebringes i en Tiid af 3 Maaneder. Vel kand her paa nye indvendes, at eet er at gaae med en Krigshær igiennem et vel beboet Land, et andet at føre den giennem saadanne hæslige Udørkener, som findes i det da værende Scythien, eller Norden om det Sorte-Hav, hvor overalt er Mangel paa Vand med andre Fornødenheder, og næsten intet andet end den tørre brændende Sand. Men mon her ikke atter forudsættes noget, som er aldeles ubeviist, ved det man forestiller sig, at de Steder har den Tiid, da Darii Tog skeede, været af samme Beskaffenhed, som nu omstunder, hvilket dog ey har saaledes forholdt sig. Herodotus giver i sin Beretning om Scythien ey mindste Anledning til at domme saaledes derom, men bevidner tværtimod, at de Scythers Lande vare vel forsynede med Brønde og Kilder, hvilke de under Darii Tog søgte at tilstoppe for Perserne, med Græsgange, med Saares Giorde, saa anseelige, at den Persiske Armee havde deraf nogen Tiid fuldkommen Underholdning (s). Ligesom desuden den halve Deel af de Scyther i det mindste har, efter deres Lands foransførte Strækning at domme, været enten Plovmænd eller Agerdyrkere, følgerlig ey havt en Sand-Ørken at beboe, lad være de ingen ordentlige eller faste Boepæle synes at have havt, men alle boet under Telte (t). Igiennem nogen af de Udørkener, som Herodotus omtaler, beliggende allesammen Norden for de Scythers Lande, er Darius ey kommen,

(r) Jeg vil her til Exempel allene anføre Preussernes Marsch Anno 1760. fra Sarsen til Schlesien, da de, med alt deres Skyt og med deres Rust-Vogne, i en Tiid af 5 Dage lagde tilbage 200 Engelske Mile, det er 40 Engelske, eller 7 til 8 Tydske Mile hver Dag, og det under næsten bestandig Skermyssering med Fienden, da de tilliæ i bemeldte Tiid ginge over 5 betydelig store Floder. See Allgem. Welt-Geschichte, Tom. 9. pag. 879.

(s) See Herodoti Melpomene. §. 130. og 131.

(t) See nysanførte Sted. §. 46.

Kommen, saa at han følger af samme ikke mindste Hinder eller Ophold paa sit Tog kunde lide.

§. 18.

Vil man derfor ey være alt for hastig i at dømme, vil man ey for meget hænge i en forudfattet Meening, skal denne med andre flere Vanskeligheder let falde bort af sig selv, og Herodoti Fortælling om Darii Tog langt fra ey være saa fuld af Modsigelser, som man har villet beskylde den for. De Gamles Beretninger komme os ofte for som uforstaaelige, sig selv modsigende og tildeels urimelige, ey fordi de ere saa i sig selv, men fordi vi enten dømme dem efter nu, og ey tilforn værende Tider og Omstændigheder, eller ey ansee dem fra den rette Side, eller ey giøre os Umage for at indsee dem tilgavn. Naar man forklarer Darii Tog hos Herodotum efter den Beskrivelse, han selv har givet os over Scythien, lader man hans egne Ord tale for ham, bliver hans Fortælling derom ligesaa lidt uforstaaelig eller sig selv modsigende, som de fleste andre Beretninger om saadanne Ting kand være, hvad Hoved-Sagen angaaer, lad være een eller anden Vanskelighed kand møde, (men i hvilket Skrift møde ey saadanne?) hvor Forfatteren enten har villet være kort, som vor Skribent paa mange Steder er, eller har afbrudt Materien, som han overalt har gjort i Fortællingen om Darii Tog, eller ey vidst saa nøye, som nu fornødent kunde ansees, at fastsætte samme, vel mueligt ogsaa anseet saadant som uforfødt. Man betænke desuden, hvilken Forandring en Tiid af meere end 2000 Aar kand tilvebringe saavel i Landenes Bessaffenhed, som Indbyggernes Sæder og Indretninger, Tænke- og Leve-Maade, med mangfoldige andre Omstændigheder, som ofte kand hielpe til at giøre de Gamles Beretninger uforstaaelige, Tingenes rette Bessaffenhed eller Sammenhæng at udfinde vanskelig; men hvorfor det dog ey strax er tilladt at beskylde dem for Bankundighed, Bildfarelser, Modsigelser i deres Beretninger, en Rettighed, som man ubillig Wiis har tiltaget sig, i Henseende til de Gamle, hvis Fortællinger man paa den Grund har dreiet til hvilken Kant man selv vilde, og derved gjort dem foragtelige. Saa dan har ogsaa været Herodoti Skiebne, men lige saa ubillig. Næsten det eeneste, i hans heele Fortælling om Darii Tog ind i Scythien, der medfører nogen betydelig Vanskelighed, er hvad han beretter om endeel Floder Osten for Borysthenes, hvilke man nu har Nøye med at finde igien, i sær de store Floder Lycus og Carus, Osten for Tanais, hvilke han siger (v) tillige med

sidst

(v) See anførte Sted §. 123. Den lærde Bayer er derfor ogsaa forlegen med disse Floder, (See de Situ Scythiae pag. 414,) og sætter dem paa sit Kart Westen for Tanais, mellem Donez og Dnieper, paa et Sted, som efter Herodoti Beskrivelse ey kand tilkomme dem.

sidstbenævnte og en anden, Syrges kaldet, at have taget deres Løb fra de Thyssagerets eller fra de Budiners giennem de Mæoters Land, og udgydet sig i den Søe Mæotis. Da dog nu omstunder slet ingen Floder af den Beskaffenhed findes Østen for Tanais. Heraf har derfor den Lærde Beer taget sit andet Hoved-Beviis, hvorved han vil godtgjøre, det Darii Tog ey har gaaet over Tanais, Østen for hvilken man ey kand finde nybenævnte tvende Floder igien, men kun over Dniesteren, Østen for hvilken sidstbemeldte Flod han meener at finde Zerodoti Lycus igien i den nu saa kaldte Teligol, hans Varus i Jahorlik eller Kagalnik, men under Omstændigheder, som deels modsigte Zerodoti Beretninger, deels atter forudsætte en Hoben uafgjorte Ting: Thi (1.) ere Teligol og Jahorlik tvende smaae ubetydelige Elve, i den Sted Lycus og Varus vare, efter Zerodoti Beretning, tvende store Floder. (2.) Bevidner bemeldte Skribent, at hos Mæotis, need i hvilken ferbenævnte Floder løbe, og en 15 Dages Reise længere op, boede først de Sarmater, at Norden eller Norden for disse havde de Budiner deres Boepæle, at Norden og Østen for dem laae en Drik af otte Dages Reise, at Østen for samme boede de Thyssageret, og at fra dem løbe bemeldte Floder need i Mæotis (vv). Alt dette kand umueligt rime sig sammen med den Lærde Beers Lycus og Varus, eller Teligol og Jahorlik, som med deres heele Længde ikke engang udgjøre 3 Dages Reise (x); og hvorledes kunde da samme have deres Udspring fra de Thyssagerets Land, som laae saa mange Dages Reise længst op fra Mæotis, eller bemeldte Teligol og Jahorlik blive det, som Beer vil gjøre dem til?

§. 19.

End videre: Lycus og Varus, siger Zerodotus, løbe igiennem de Mæoters Land need i den Søe Mæotis. Hvorledes faaer man dette til at passe sig sammen med Teligol og Jahorlik, hvilke løbe langt fra Mæotis need i tvende særse Søer, liggende temmelig langt fra Havet? Jo, ved at antage, at Mæotis er et Navn, som passer sig paa alle Søer, at bemeldte tvende Søer kand tilforn have været een eneste Søe, men som ved Tidens Længde er bleven til tvende, og at de Græker derfor har forbyttet denne Søe med den rette Mæotis (y). At alt dette er mueligt, negte vi ikke. Men maatte det være os tilladt at spørge: Om saadan en blot Muelighed vel er tilstrækkelig, eller bør anses for Beviis i historiske Ting, saa længe man ey kand oppoise antagelige Vidnesbyrd for sammes Virkelighed? Eller om man paa samme Maade, som her

(vv) See Zerodoti Melpomene eller Histor. Lib. 4. §. 123.

(x) See Kartet over det Lille-Tatarie i den Russiske Atlas.

(y) See Beers foransførte Afhandling. §. 12. pag. 10.

her er brugt, vel ey kunde giøre de Gamles saavel som Myeres Beretninger til hvad man selv vilde? Herodotus bruger ingensteds Navnet Tanais for nogen anden Flod, end den egentlig saa kaldte, eller Navnet Maotis for nogen anden See, end den, hvori bemeldte Flod udløber. At oversætte, δια Μαίητων, ved: igiennem Sumpige Steder (z), er imod Ordets Brug hos Herodotum og andre Skribenter, samt imod Declinations-Maaden i det Græske, efter hvilken det maa oversættes ved: igiennem de Mæoter, ell r de Mæoters Land. Man har følgelig her ingen Ret eller Føje til at vige fra Skribentens egne Ord og Meening, allerhelst da Sagen derved endnu meere indvikles end opløses, og den tilsynne værende Vanskelighed, i Henseende til bemeldte Floder, lader sig gandske vel paa en anden bequemere Maade høre.

§. 20.

Naar Herodotus siger, at forbenævnte fire Floder løbe fra og igiennem bemeldte Steder ned i Mæotis, bliver saadant aldeles uforstaaeligt, og disse Floder paa den Kant ey at finde igien, hvis man giver Skribentens Ord den Bemærkelse, at de alle havde umiddelbar deres Udløb i Mæotis. Tager man derimod hans Ord i den Meening, at Syrgis, Oarus og Lycus igiennem Tanais udgydede sig i Mæotis, falder al Vanskelighed bort af sig selv, saa at man ey behøver at leede efter disse Floder paa noget andet Sted, end hvor Herodotus selv sætter dem. At hans Ord ellers taalder denne Forklaring, mener jeg enhver let vil tilstaae, da den er baade i sig selv gandske naturlig og urungen, samt overeensstemmende med Skribentens egne Udtalelser paa andre Steder i liige Tilfælde. Naar han tager sig for at beskrive Scythsens Floder, siger han sig kun at ville nævne dem, som kunde fra Havet af beseiles; og dog nævner han adskillige, hvilke ey havde deres Udløb i Havet, men i andre Floder, og altsaa ey kunde, uden middelbar, fra Havet af beseiles. Om den eene af disse Floder, nemlig Syrgis, hvilken jeg sikkert troer at være den samme Flod, som paa et andet Sted hos ham kaldes Yrgis (a), siger han selv udtrykkelig, at den løb ud i Tanais. Antager man nu Donetz for at være bemeldte Yrgis eller Syrgis, men de Floder Tzapor og Medwediza, hvilke løbe fra Osten af

(z) See nybemeldte Afhandling. §. 16. pag. 14.

(a) See Herodotus paa bemeldte Sted. §. 57. Bayer er ogsaa heri eenig med mig. Naar man betænker, at det Æoliske Digamma F altid er af Æoles brugt over Y, og hvor let dette kand forbyttes med Z, finder man let Grunden til disse tvende Navne, givne samme Flod.

af ud i Tanais (b) for at være Darus og Lycus; faaer man alting i Herodoti Fortælling, ogsaa paa dette Sted, til at passe sig meget vel sammen. Eigesom det ogsaa tilfulde stadfæster den Meening, vi tilforn har ytret os med, nemlig, at Darii Tog mod Tanais har ey gaaet langs Kysterne eller Søesiden, men langt op fra Havet.

§. 21.

Endnu ere endeel Poster tilbage, hvorom vi ogsaa fortelig maae erindre noget. Herodotus beretter ingensteds hvad man har villet tillegge ham, for at finde det urimelige i hans Fortælling om Darii Tog over Tanais, nemlig: at da Darius havde gaaet over Ister-Floden, satte de Scyther et Baghold for ham hos Tanais (c); men allene, at en Deel af dem, tillige med de Sarmater, posterede sig hos Mæotis, for at bevogte samme, og der at passe de Perser op, hvis de nemlig vilde tage Beyen didhen (d), hvori er slet intet urimeligt. Om Orkener, ind i hvilke de Scyther skal have bragt Perserne (e), taler bemeldte Skribent ligeledes intet, men beretter kun, at de trakkede, ved deres forstulte Flugt, Darium ind i deres Land, som havde vegret sig ved at indlade sig i Forbund med dem. Man gjør vor Skribent Uret, naar man beskylder ham for at have, under Fortællingen af Darii Tog, nævnt Tanais 3 gange, og sat den hver gang paa et andet Sted (f); da Skribenten dog taler, og hans Ord meger vel kand forståes, som de bør, kun om den eene rette Tanais. Bemeldte Skribent siger udtrykkelig, at de Budini boede østen for Tanais. At ansee derfor disse Budiners Land for at have været det nu saa kaldte Budsiak (g), gaaer ey an, om man end gjør Dniester-Floden til Herodoti Tanais, eftersom bemeldte Budsiak ligger Vesten for sidstbenævnte Dniester, mellem denne og Donau. Vel beretter Herodotus selv, at de Neuri, fordrevne af deres Land ved en forfærdelig Mængde Slangar, havde fæstet deres Boepale hos de Budiner (h), hvilke Neuri, efter Herodoti egen Beret-

(b) See Strahlenbergs Kart, samt den Russiske Atlas. Lobet af disse tvende Floder kommer meget vel overeens med, og bestyrker altsaa, hvad om de Thyssageters Boepal, samt om den mellem dem og de Budiner liggende Udorken, af os tilforn'er fastsat. See foregaaende §. 10.

(c) See oftaanførte Beers Afhandling. §. 10. pag. 9.

(d) See Herodoti Melpomene. §. 120.

(e) See bemeldte Beers Afhandling. §. 7. pag. 12.

(f) See Hr. Beers foranførte Afhandling. §. 16. pag. 14.

(g) See foranførte Afhandling. §. 23. pag. 17.

(h) See Herodoti Melpomene. §. 105.

Beretning, og vor derover giorte Forklaring (hh), maae have boet Norden for de vestlige Kanter af Scythien, i det nu værende Lille Reussen omtrent, paa hvilke Kanter bemeldte Budini skulde altsaa, i Folge af denne Herodoti Beretning, ligeledes have boet. Dette har visselig Skik af noget: Men lad os, for en at bedrages af samme, undersøge Sagen noget nøyere: I sin heele Beretning over Scythien, naar han opregner i Orden efter hinanden, dens Floder, dens Indbyggere, dens Naboer, og naar han opnævner de Folk, ind i hvis Lande de flygtige Scyther bragte Perserne, melder Herodotus ikke det allermindste om de Budiner, som Naboer af de Neurer, eller som boende i de vestlige Kanter af Scythien, førend han i sin Beskrivelse er kommen over Tanais, da han først nøyagtig beskriver de Budiner, i Henseende til deres Skikkelse, Levemaade, Boepæle, Naboer, Grændser, de Floder, der løbe igjennem deres Land, med viidere; I Folge af hvilken Beskrivelse bemeldte Budiner maae nødvendig have boet, hvordan man end vil snøe og dreie det, Østen for den rette Tanais. Den Beretning derimod, at de Neuri, nogle og tredive Aar omtrent for Darii Tog, satte sig need hos de Budiner, anfører vor Skribent, en paa et Sted, hvor han egentlig taler enten om de Neurers eller Budiners Boepæle, men i Anledning af en anden Materie, angaaende bemeldte Folkestages, samt andre Scythiske Naboers, Skikke og Levemaade (*). Hvad Slurning bør man nu gjøre sig af alt dette? At Herodotus har taget feil, eller paa sidstbemeldte Sted, hvor han beretter, at de Neurer bleve de Budiners Naboer, sat Budiner i steden for Agathyrser eller Androphager? Dette er let giort, det er sandt, det er ogsaa det Middel, man i saadanne Tilfælde gjerne griber til, men visselig det sletteste, og det, man sidst bør gribe til. At de Budiner har boet paa tvende Steder, og de mod Vesten, hos de Neurer boende, været en Colonie af dem, som boede Østen for Tanais? Dette lader sig vel bedre høre, synes ogsaa at kunne bestyrkes deraf, at Plinius (***) sætter de Neurer hos Borysthenes og de Geloner sammen som Naboer. Men ligesom Plinius paa den eene Side, i at opregne de Folk, som boede Norden for det Sorte-Hav, er alt for kort og ubestemt, følger ingen vis Orden, eller viger deri gandske og aldeles fra Herodotus, ved at sætte først de Neurer, saa de Geloner, Thyssagerer, Budiner, de Kongelige Scyther, de Agathyrser m. s., saa at man, i den Henseende saavel, som i Betragtning af den lange Tid mellem Herodotus og Plinius, med ingen Foye kand slutte fra den eene til den anden; saa møder os her paa den anden Side den Hoved-Mangel,

M 2

at

(hh) See denne Afhandling. §. 6.

(*) See Herodoti Melpomene eller Historiarum Lib. 4. §. 105.

(**) See hans Historix Natur. Lib. 4. Cap. 12. pag. 471. Tom. 1. edit. *Harduini*, in 4to.

at Herodotus, som tilforn er erindret, taler ey det mindste om saadan de Budiners Colonie eller Boepæl i de vestlige Kanter af Scythien, hvor de Neurer boede. Hvorover Sagens rette Sammenhæng og Skribentens Mæning paa det Sted, her omhandles, maa blive denne: At de Neuri, da de af bemeldte Marsag maatte forlade eller rømme deres Land, har vel for det første opslaaet deres Boepæle hos de Budiner, men siden forfløret samme længere hen mod Vesten til de af dem i Darii Tid besatte Steder. En Sag, som Herodotus enten ey har vidst fuldkommen Reede udi, eller i sin Fortælling ey noye nok forklaret, men som har givet den Lærde Bayer (i) Anledning til at flotte de Budiner, de Geloner, deres Stad Gelonus, fra Tanais, hvor Herodotus saa noye og tydelig fastsætter deres Boepæle, hen til bemeldte Neurers Land, hos Dniesterens Udspring, hvor man hos bemeldte Skribent ikke finder mindste Spor enten efter Budiner og Geloner, eller efter deres Stad Gelonus.

§. 22.

Ligesom jeg derfor i denne Post ey kand være eenig med den Lærde Bayer, saa forekommer endnu, foruden hvad i denne Henseende tilforn er erindret, en og anden Ting, Herodoti Scythien angaaende, hvilken mig synes at denne ellers ypperlige Mand ey saa vel har lagt Mærke til, eller ey saavel eftertænkt, som vel kunde være skeet; hvorom det derfor maa være mig tilladt, kortelig at aabne min Mæning. Naar Herodotus (i.) beretter, at, da Scythierne vendte tilbage fra Asien eller Medien til deres Land, gik det unge Mandskab, som de Scythers Hustruer havde, i deres lange Graværelse, avlet med deres hjemme værende Trælle, dem i Møde, og for at affkiære dem Bøyn ind i deres Land, opkastede en Grav, der strakte sig fra de Tauriske Bierge til den Mæotiske Søe (k); saa holder Bayer for, at bemeldte Grav er bleven opkastet paa den nu værende Krimiske Halv-Øes smale Nakke (l), og har altsaa ey merket, at saadant ey vel kand bestaae med Herodoti egen Beretning, at bemeldte Trælle-Børn ginge Scythierne i Møde, ventelig til eller over Grændsen af Scythien, for at hindre dem fra at komme ind i Landet, som den Lærde Beer rigtig nok har erindret (m). Saa det folgelig havde været et meget taabeligt Tufald af bemeldte Trælle, i foromtalt Dømerke at sætte sig midt inde i Landet, paa en af Sideliggende Kant, og det hos Krim eller den Tauriske Halv-Øe,

(i) See hans Afhandling de Situ Scythiæ. pag. 419. paa foransførte Sted.

(k) See Herodoti Melpomene 3: Historiarum Lib. 4. §. 3.

(l) See nys bemeldte Afhandling de Situ Scythiæ pag. 413. og hans Kart over Scythien.

(m) See oftanførte hans Afhandling. §. 1.

De, hvor enten Scytherne ey havde deres Boepæle, efter Herodoti egen Beretning (n), eller hvor de kun beboede en ringe Deel af Landet (o). Ligesom man desuden har Herodoti egne udtrykkelige Ord for, at foromtalte Grav ey laae paa den sydlige Kant af Scythien, ved den Tauriske Halv-De, hvor Bayer sætter den, men paa Grædserne af Scythien mod Østen, naar han siger: "At de Kongelige Scyther, (som beboede den østlige Kant af Scythien) havde til Grændse mod Sønden de Taurers Land, men mod Østen den Grav, som deres Trælles Børn havde opkæstet, samt det Handels-Sted hos Mæotis, som blev kaldet *Kremmi* eller de steile *Sceder*" (p); hvilket *Kremmi* man saavel paa nys anførte, som af et andet Sted hos Herodotum (q) fandt tydelig see at have ligget ved *Tanais*, men Vesten for samme. Hoved-Knuden i alt dette bliver, hvor man paa disse Kanter skal finde de Tauriske Bierge, fra hvilke, efter Herodoti Beretning, den foromtalte Grav skal have strakt sig til den Mæotiske Søe. At ville finde dem i O:det Tau eller Tag, hvilket i det Tatariske bemærker et hvert Bierg i Almindelighed (r), synes at være alt for vidt søgt, alt for ubestemt, og tillige usikkert, saa længe man ey er vis paa, at det nu værende Tatariske samt det gamle Scythiske er eet og samme Sprog. Overalt tiener det i ingen Maade til at fastsætte, hvilke Bierge Herodotus her kand have meent, en Sag, som dog her vil være fornøden. Det bliver derfor, efter vor Formeening, rimeligst, at bemeldte Skribent har givet endeel Bierge, beliggende hos eller mod Mæotis, Navn af de Tauriske, enten efter den Tauriske Halv-De, eller maaffee retirere, fordi de tilforn af de Taurer kand have været beboede, et Folk, der, efter de Gamles Beretning, har ogsaa boet uden for den Tauriske Halv-De, i den saa kaldte *Dromos Achilles*, i sær Østen for *Borysthenes* (*), som synes at have været en Levning af de fordrevne *Cimmerier*, og, førend de Scyther komme i Landet, at have strakt sig hen til og beboet de Bierge, som endnu virkelig findes Norden for Mæotis, i sær

M 3

henne

(n) See hans Melpomene. §. 99. og nærværende Afhandling §. 1.

(o) Noget af nu værende *Krims* østre Kant maae de Scyther have beboet, saavel efter Herodoti egen Beretning paa anførte Sted. §. 100: "At Scytherne beboede den vestre Side af *BosporoCimmerio*", som efter endeel andre gamle Skribenter, *Scylax Cariandensis*, *Anonymi Periplus Ponti Euxini*. III. f.

(p) See Herodotus paa foransførte Sted. §. 20.

(q) See hans Melpomene. §. 110, sammenlignet med §. 115. og §. 116.

(r) See Beers foransførte Afhandling. §. 33. pag. 27. og Strahlenbergs *Nord- und Ostliche Theil von Europa und Asia*. pag. 328.

(*) See *Dionysius* in *Periegesi* v. 304. *Plinii Histor. Natur.* Lib. 4. Cap. 12. p. 468.

henne mod *Tanais Udløb* (s), paa hvilke Grændser de Gømte har givet endeeft Bierge Navn af de *Tauriske*. En *Eag*, som af *Pomp. Melæ Vidnesbyrd* tydelig kand sees, naar det hos ham hedder (t): "At fra *(Landet mellem det "Sorte- og det Caspiske Hav)* strakte endeeft Bierge sig langt henne til de *Ris "phæiske*, hvilke Bierge vendte paa den eene Kant mod det *Sorte-Hav, Mæos "gis og Tanais*, paa den anden mod det *Caspiske*, og flere kaldte de *Cæs "trauniske*. Men sammæ førte dog tillige paa sine Steder i sær Navn af de *"Tauriske, de Moschiske, de Amazoniske o. s. v.*, ligesom de laae ved *Sis "den af det eller det Folk".* Saa man heraf seer, at de *Tauriske Bierge*, som vor *Skribent* her omtaler (andre end det bekiendte Bierg *Taurus* i *Asien*, hvilket han paa et andet Sted vedrører) ere kaldte saaledes, fordi de strakte sig hen imod eller laae ved Siden af de *Taurers Land*; hvorover man ey har fornødent at søge disse Bierge i bemeldte Land selv, men uden for samme.

§. 23.

Det maa (2.) uden al Tvivl være en *Hufkommelses Fejl* af *Bayer*, naar han tillegger *Herodoto* den Beretning, at de *Amazoner* reiste fra de *Sarmaters Land*, langs *Jffer-Strømmen* samt *Strandkanten* af det *Sorte-Hav* og *Mæotis*, mod Norden, stege i Land hos foromtalte Sted *Kremni*, og toge derfra *Beyen* hen til *Floden Tanais Udløb* (u). *Herodotus*, der uden al Tvivl er den ældste *Skribent*, hos hvilken man finder de *Sarmater* nævnte, sætter dem ingensteds saa langt henne mod Vesten, som *Bayer* her vil have det, eller som endeeft senere *Skribenter* gjøre, hvilke *Bayer* her maa have havt for Dyne, eller fulgt, i at give bemeldte *Sarmater*, paa sit *Kart* over *Scythien*, deres *Boepæle* Vesten for de *Neurer*: Da *Herodotus* derimod sætter dem Østen for *Tanais* og *Mæotis*, saaledes som tilforn er viist. *Herodotus* beretter ikke, at de *Amazoner* havde deres *Herkomst* fra de *Sarmater*, det er kun endeeft senere *Skribenters* *Indfald*, men tværtimod, at disse havde deres *Oprindelse* fra hine og fra *Scytherne* (v). Hvoraf man kand gjøre sig den Slutning: At det *Sarmatiske Folk*, som efter *Scytherne* blev saa navnkundigt og mægtigt i de Lande Norden om det *Sorte-Hav*, har fra de første *Tider* af havt sin *Oprindelse* fra *Scytherne*, og ældste *Boepæle* i de Østen om det *Sorte-*

(s) See *Strahlenbergs Kart* over det Store *Tatarie* og *Rusland*, samt *Homans Kart* over *Ukraine*.

(t) See de *Situ Orbis*. Lib. I. Cap. 19. v. 90.

(u) See *Bayers* anførte *Afhandling* de *Situ Scythiæ*. pag. 421.

(v) See *Herodoti* *Melpomene*. §. 110. sammenlignet med §. 116. og §. 117.

Sorte-Hav eller Maeotis beliggende Lande, hvorfra de Sarmater har siden udbredt sig mod Vesten, blandet sig der med Scytherne, eller sat sig fast i deres Sted. Endelig fører Herodotus de Amazoner ey fra Ister-Strømmen, hvilken Tur Bayer giver dem, men fra den sydlige Kant af det Sorte-Hav, fra de hos Floden Thermodon (x) beliggende Lande; En heller stege de, efter Herodoti Beretning, i Land ved den nu værende Krimske Zalv-Øe (y), som Bayers Sætning medfører, men hos Tanais Udsøb, hvor Stedet Kremni laae, som tilforn er viist (*), hvorfra de siden, i Selskab med en Hob unge Scyther, hvilke de havde faaet tilægte, ginge over bemeldte Tanais, Østen for hvilken de satte sig need paa det Sted, hvor de Sarmater (de Amazoners og bemeldte Scythers Afkom) siden boede, hvis Qvinder af den Aarsag beholdte de Amazoners forrige Levemaade, bestaaende i at ride paa Jagt, i og uden Selskab af deres Mænd, og i at følge Krigen; ligesom de Sarmater taledes fordervet Scythisk, ved det de Amazoner ey tilgavns lærte det Scythiske Sprog (z).

§. 24.

Paa Kartet over Scythien sætter Bayer (3.) de Scythers ældste Boepæle Østen for Volga-Floden, med den tilføjede Forklaring: At de derfra bleve fordrevne af de Issedoner. Men hvorledes fordrevne af de Issedoner, da Herodotus selv siger (a), at dette skeede af de Massageter; da Bayer selv opgiver samme som Aarsag til de Scythers Udoandring fra deres ældste Boepæle (b); og da de Issedoner, efter Herodoti egen Beretning, boede langt henne fra Volga-Floden, paa hin Side af de nu saa kaldte Vergaturiske Bierge, i det nu værende Siberien (c)? Det, som her har bragt den Lærde Bayer i en Slags Forvirring eller Uvisshed, i Henseende til de Scythers Fordrivelse ud af deres forste Boepæle, ere de adskilte Fortællinger, som Herodotus, efter sin antagne Plan, anfører om Scythernes forrige Tilstand, i sær denne Aristes Beretning (d): "At de Norden for det Caspiske Hav boende Folk idelig bekrigede hinanden, saaledes, at de Arimasper fordrev de Issedoner,"

"diffe

(x) See nys anførte Herodoti Melpomene. §. 110.

(y) See Bayers Kart over Scythien, in Act. Academ. Petropol. Tom. 1.

(*) See næst foregaaende §. i denne Afhandling, og Herodoti Melpomene. §. 20.

(z) See Herodotus paa bemeldte Sted. §. 116. og 117.

(a) See nys anførte Sted. §. 11.

(b) See hans Tractat de Origine Scytharum in Act. Acad. Petropol. Tom. 1. p. 393.

(c) See foregaaende §. 10. i denne vor Afhandling.

(d) See Herodoti Melpomene. §. 13.

"disse de Scyther, men Scytherne trængte igien paa deres Side saaledes "de Cimmerier, at de maatte forlade deres Land". Saaledes berettede *Ari-steus*. Andre derimod: "At de Scyther, som da boede i *Asien*, bleve saa "trængte af de *Massageter*, at de ginge over *Araxes*, og satte sig need i de *Cimmeriers* forrige *Boepæle*" (dd). Her har nu *Herodotus* havt tvende, som det synes, stridige Beretninger om de Scythers Uddrivelse, den ene, at de bleve fordrevne af de *Massageter*, den anden, at det skeede af de *Issedoner*. Hvilken er nu den rigtigste, og hvorledes fandt de foreenes? Jeg meener den første, efter *Herodoti* egen Erklæring derom (e), men troer tillige, at den anden derfor en heller er urigtig, naar man ved de Scyther, som af *Issedonerne* idelig med Krig bleve plagede, forstaaer de foromtalte Landflygtige Scyther, hvilke boede henne mod bemeldte *Vergaturiske* *Bierge* (f), sølgelig temmelignær de *Issedoner*; eller dersom man, hvilket uden al Tvivl er det retteste, henfører foromtalte tvende *Eildragelser* eller Scythernes *Bekrignelser* af de *Massageter* og af de *Issedoner*, til adskilte *Eider*, den første nemlig til de ældste *Eider*, da de Scyther, fordrevne af *Massageterne*, først satte sig need i de *Cimmeriers* Land, *Norden* om *Donau*, mellem denne og *Borysthenes*; den anden til de seener *Eider*, da de Scyther, overvældede af *Issedonerne*, fordrev de *Cimmerier* til *Asien*.

§. 25.

Saaledes fandt da al denne *Banfælighed* bekvemmelig høves. Men endnu staaer en *Ting* af *Beydenhed* tilbage, som fandt tiene til *Oplysning* i foranforte, men *Bayer* har efterladt sig uafgiort, angaaende Scythernes *Herkomst*, og deres *Boepæle* *Norden* om det *Sortes* *hav*. I *Herodoti* *Beskrivelse* over *Scythien* forekommer den særdeles mærkværdige *Omstændighed*, at den *Deel* af *Scythien*, som strakte sig fra *Ister*-*Strømmen* til *Staden* *Carciniis* (eller til den *Tauriske* *Halv*-*Ø*) blev kaldet det gamle *Scythien* (g); videre, at de *Cimmerier*, for at raadslaae om hvad de havde at gjøre, da de Scyther fordrevne af *Massageterne*, truede dem med *Anfald*, havde just deres *Samlings*-*Plads* hos *Floden* *Tyres* eller *Dniester* (h), i det siden saa kaldte gamle *Scythien*; og at bemeldte *Cimmerier*, da de endelig havde besluttet at forlade deres Land, eller overlade det til de anrykkende Scyther,

toge

(dd) See *Herodotus* paa nys anførte *Sted*. §. II.(e) See hans *Melpomene* l. *Historiarum* Lib. 4. §. II.(f) See den foreaaende §. 10. i denne *Afhandling*.(g) See hans *Melpomene*. §. 99.(h) See nys anførte *Sted*. §. II.

toge Veyen (oster ud) langs det Sorte-Hav, hen til Lille-Asien, hvor de satte dem need ved den søndre Kant af bemeldte Hav, og finge med de Joner og de-Lydier at bestille (i), imedens de dem forfølgende Scyther toge feil af Veyen, og brækkede ind i Medien, m. v. Over hvilken Beretning det maa være mig tilladt at gjøre følgende Anmerkninger: (1.) Er det af alle Omstændigheder tydeligt, at Herodotus her taler om tvende Tildragelser, skeede paa gandste adskilte Tider, ligesom de havde indtruffet paa een Tid, eller fulgt umiddelbar den eene efter den anden; da dog en meget lang Tid maa have været mellem begge. Thi de Cimmeriers Indfald i Lille-Asien, og Scythernes i Medien, skeede ey længe for Cyri Tider (k); da derimod, fra den Tid, paa hvilken de Scyther først needsatte dem i de Cimmeriers Land, under Targitai Anførsel, til Darii Tog imod dem, vare heele 1000 Aar forløbne (l). (2.) maa merkes, at eftersom de Cimmerier, for at undgaae Scytherne, toge deres Bey fra Vesten oster ud, fra Dniesteren til og over Maxotis, paa hvilke Kanter adskillige Steder siden forte Navn efter dem (m); saa giver dette tydelig tilkiende, hvilket den Verde Beer ogsaa meget vel har erindret (n), at de Scythers Tog imod dem ey kand have gaaet fra Volga eller Tanais, da det i saa Fald havde været det samme, som om Cimmerierne havde forsætlig Viis villet styrte sig i den Fare, de søgte at undgaae: Men bemeldte Tog maa tværtimod have gaaet fra Vesten ind i de Cimmeriers Land, ey fra Osten. Hvilket (3.) end videre bestyrkes deraf, at just den vestlige Deel af de Scythers Land blev kaldet det gamle Scythien; men hvorfor det Gamle, hvis Scythernes ældste Boepæle Norden om det Sorte-Hav der ey havde været? Thi at Herodotus har hørt eller fundet dette Navn for sig, er ingenlunde at tvivle paa, skiont det lader som han har været uvidende om dets rette Grund eller Oprindelse.

§. 26.

Men hvad skal man nu vel slutte af alt dette? At ved den Xerxes, østen for hvilken de Massageter boede, da de af Cyrus bleve med Krig angrebne, bor

- (i) See bemeldte Sted. §. 12. Conf. Lib. I. §. 6. 15. 16.
 (k) See Herodoti Clío s. Histor. Lib. I. §. 16, samt §. 104. og 106.
 (l) See Herodoti Melpomene eller Historiar. Lib. 4. §. 7. Conf. ejusd. Euterpe s. Lib. 2. §. 103, hvor man seer, at allerede i Sesostris Tider vare de Scyther Thraciernes Naboer.
 (m) See Herodotus paa nys anførte Sted. §. 12.
 (n) See hans ostantførte Afhandling. §. 31. pag. 26.

bør forstaaes Volga; at nysbenævnte Massageter, i Cyri og Zerodoti Eider, havde deres Boepæle paa de østlige Kanter om det Caspiske Hav, det har vi deels Zerodoti egne Ord for (o), deels fand det, som den lærde Bayer har vist, af hans Beretninger saa tydelig skionnes, at man med ingen synsderlig Foye fandt negte det. Vel synes denne Zerodoti Beretning: "At Østen for det Caspiske Hav laae en uendelig stor Glette, af hvilken de Massageter beboede ey den mindste Deel, som Cyrus havde lyst til at bekrige" (oo), ved første Øyekast at kunne bringe en paa de Tanker, at den Araxes, som Cyrus gif over, for at komme ind i de Massageters Land, maa have været Jaxartes eller Oxus. En Meening, som adskillige, endogsaa af de fornemste lærde har derfor anseet for rigtig, og det, som jeg tilstaaer, ey uden Grund, saa længe man har Øynene henvendte til nys anførte Sted allene. Men, ligesom bemeldte Beretning er der i sig selv saa ubestemt, at de Massageters Boepæle, Østen om det Caspiske Hav, fandt efter den hentrækkes ligesaavel til de nord-østlige som syd-østlige Kanter af benævnte Hav; saa vil intet af alle de Kiendemerker, som Zerodotus giver paa den Araxes, paa hin Side af hvilken de Massageter boede, nemlig, at den tog sit Løb fra de Mantiernes Land eller Bierge (*), hvorfra ogsaa Floden Gyndes kom, paa Grændserne af Armenien (**); at den løb mod Østen, oven for de Persers, de Meders, de Sapiers og Colchers Land (†); at den var, tilligemed Floden Phasis, paa bemeldte Kanter Asiens Grændse (††); at den var baade større og mindre end Jsters Strømmen; at i den laae Øer, saa store som Lesbos, at den havde 60 Udlobe (***) : Alt dette, siger jeg, vil paa ingen Maade passe sig sammen enten med Jaxartes eller med Oxus, men sigter tyensynlig enten til Volga eller til den egentlig saa kaldte Araxes i Armenien. Saa jeg derover ey fandt andet, end ansee foranførte Bayers Meening, at den Araxes, paa hin Side af hvilken de Massageter boede, da de havde med Cyrus at bestille, har været den nu saa kaldte Volga. Dette synes, efter foranførte Omstændigheder, at være rimeligst. Enten Araxes, hos hvilken Massageterne paa foranførte Eider boede,

(o) See hans *Clio* eller *Historiar.* Lib. 1. §. 201. 202. 204. og hans *Melpomene* eller Lib. 4. §. 40.

(oo) See hans *Clio* eller *Historiar.* Lib. 1. §. 204.

(*) See Zerodoti *Clio* f. *Historiarum* Lib. 1. §. 202.

(**) See nys anførte Sted. §. 189. og *Terpsich.* f. *Histor.* Lib. 5. §. 52.

(†) See hans *Melpomene*, f. *Historiarum* Lib. 4. §. 40.

(††) See sidst anførte Sted. §. 40. og §. 37.

(***) See Zerodoti *Clio* f. *Historiarum* Lib. 1. §. 202.

boede, har været Volga, eller Jaxartes, eller Orus, fand for Nesten paa dette Sted være os lige meget. Men det, som her egentlig bliver vor Hovedsag, er dette: Om de Massageter, da de fordrev Scytherne ud af deres ældste Boepæle, 1000 Aar omrent for bemeldte Tid, har ogsaa da boet hos denne Araxes, eller om ved den Araxes, over hvilken Scytherne bleve af de Massageter fordrevne, ogsaa bør forstaaes Volga (Jaxartes, Orus, eller hvad man vil gjøre den til)? Bayer har anseet dette for en afgjort Sag; jeg har med andre flere tilforn været af samme Meening, men finder mig nu forbunden til at vige fra den igien, og det deels i Betragtning af foranførte deraf mødende Banskfigheder, i Henseende til de fordrevne Scythers Marsch mod foromtalte Gamle Scythien (α), eller de Cimmeriers Land, og disses Udmarsch derfra, som forkeert paa den eene, alt for vidløftig paa den anden Side, allerheist naar man sætter, at Araxes, hos hvilken Scytherne boede, var Jaxartes eller Orus; deels i Overvejelse deraf, at efter foranførte Kiendemerker, maa ved Araxes hos Herodotum ogsaa være meent en anden Flod, end enten Volga, Jaxartes eller Orus, jeg meener den egentlig saa kaldte eller rette Araxes i Medien eller Armenien, den han siger at være mindre end Jster-Strømmen, ligesom hin var større (p), og at have sit Udspring fra de Mantiensers Land, hvilken Araxes han just meener eller omtaler i den Bog, i hvilken han egentlig handler om de Scyther (q). Men det, som heri fornemmelig gjør Udslaget, er den hos Herodotum forekommende Beretning, hvilken han selv anseer for den troeværdigste, at de Scyther, da de af Massageterne bleve fordrevne, boede i Asien (r), et Navn, som de ældste Skribenter, iblant dem Herodotus i sær, aldrig har udstrakt til de Norden eller Østen om det Caspiske Hav beliggende Lande; hvilket, hvad Herodotus i sær angaaer, er tydelig nok at see deraf, at han sætter sidstnævnte Flod Araxes og det Caspiske Hav til Grændse for Asien mod Norden (s). Saa han til Asien

M 2

har

(α) See foregaaende §. i denne Afhandling, og Herodoti Melpomene l. Histor. Lib. 4. §. 99.

(p) See Herodoti Clio l. Histor. Lib. 1. §. 202.

(q) See hans Melpomene. §. 40.

(r) See Herodotus paa sidst anførte Sted. §. II.

(s) See ogsaa dette paa anførte Sted. §. 40. Hvormed kand sammenliges, hvad Trogus eller Justinus, Historiar. Lib. 2. Cap. 2, beretter om Scythien, 'at den strakte sig "mod Østen, og havde paa den eene Side det Pontiske Hav til Grændse, paa den anden "de Riphæiske Berge, men bagen til (mod Sønden) Asien og Floden Phasis". Altsaa var denne Flod og Asiens Grændse mod Norden.

har kun regnet Persien, Medien, de Sapirers og Kolschers Land (ss), Lilles Asien, Assyrien, Arabien, Syrien og Strækningen indtil Indien (*).

§. 27.

Inden disse Asiens Grændser har da Scytherne boet i de ældste Tider; og fra denne Asien ere de, da Massageterne med Krig angrebe dem, udgangne over Araxes. Da nu Araxes var Asiens Grændse mod Norden, efter Herodoti eget Vidnesbyrd, som tilforn er viist, og dette ikke kan, efter foransorte Omstændigheder, forstaaes om nogen anden Flod, end den rette og egentlige Araxes; saa maae Scytherne i de ældste Tider have boet Sønden for den, sølgelig i det Land, som siden blev kaldet Medien, henne ved det Caspiske Hav, men Massageterne, som fordrev dem, vare komne Østen fra, langs den søndre Side af bemeldte Caspiske Hav. For de saaledes fordrevne Scyther vare tvende Beye at tage, den eene Nord paa, over de Caucasiske Bierge, den anden Vester ud, mod og langs den søndre Side af det Sorte Hav. Stedet, hvorhen de toge Beye fra Araxes, var de Cimmeriers Land, hos Ister-Strømmen og Dniesteren. Videre herom veed man ikke. Hvilken af bemeldte tvende Beye er det da rimeligst at de Scyther har taget? Fra Araxes til Donau var den først omtalte Beye baade den længste og besværligste, paa hvilken tillige moder os den Vanskelighed, at Cimmerierne, som søgte at undflye de Scyther, og derfor toge Beye øster ud, maatte der have kommet dem lige i Væde: Sølgelig bliver den letteste, korteste, samt med alle Omstændigheder best overensstemmende Beye, man kand give Scytherne, for at komme fra Araxes til det Gamle Scythien, just den sidstbemeldte, nemlig den, som ligger langs den søndre Strand-Side af det Sorte Hav over Bosphorus Thracicus og Ister-Strømmen. Thi det maa dog vel blive en antagelig Regel: At naar tvende eller flere Beye kand sættes i et vist Tilfælde at være tagne fra et til andet Eted, men man er lige uvis, hvilken af dem i bemeldte Tilfælde er tagen; den da altid maa anses for at være den rette, som er den korteste, den letteste, som medfører de mindste Vanskeligheder. Dette troer jeg baade her maa gielde, som ogsaa i Henseende til foromrørte Spørsmål: Fra hvilken Araxes Scytherne ere af de Massageter fordrevne? Lad os sætte, at det er lige uvis, hvilken Flod Herodotus her har meent, enten den Araxes, eller Volga, eller Taurates og Orus. Hvad bliver i det Tilfælde, under foransorte Omstændigheder, da naturligt at slutte: At de Scyther har gaaet til bemeldte de Cimmeriers Land fra den rette Araxes,

som

(ss) See Herodoti Melpomene. §. 38.

(*) See sidst anførte Eted. §. 39. 40.

som den nærmeste? eller fra Volga? eller fra den længst bortliggende *Taraxes* eller *Orus*? Hvilken næsten uendelig lang og besværlig *March* for *Scytherne* at giøre, om man antager det sidste i sær for det rigtigste, fra *Orus*, *Osten* og *Norden* om det store *Caspiske Hav*, over saa mange store *Floder*, igiennem saa mange *Folkes Lande*, lige til *Donau*, og det endnu under et stort *Omsvøb* *Norden* omkring det siden saa kaldte *Scythien*; hvilket man maa supponere at være skeet, i Henseende til foromtalte af de *Cimmeriers Udmarsch* sig reisende *Banskelighed* (**)? Hvor mange *Banskeligheder* møde ikke ellers herved, hvor mange uafgiorte *Ting* maae ikke forudsættes? saasom: at *Scytherne* ey har kun- det finde sig *Boepæle*, førend de komme fra *Orus* lige til *Donau*, en *Ting*, der i saa gamle *Tider* i sær, neppe er troelig; at det var dem just om at komme til de *Cimmeriers Land*; at saadant ey kunde skee, førend efter foromtalte lange *Omsvøb* eller *Om-Marsch*, for at angribe *Cimmerierne* fra *Vesten* af, m. a. s. Alle disse *Banskeligheder* tabe derimod enten det mæste af deres *Styrke*, eller falde bort af dem selv, dersom man sætter, at de *Scyther*, som satte sig need mellem *Donau* og *Dniester*, ere komne didhen fra den rette *Araxes*, igiennem foromtalte *Beye*. Dette er (1.) allerede en *Ting* af stor *Betydenhed*. (2.) maa merkes, at de *Cimmerier*, som *Gomers* *Esterkommere*, har uden al *Evind* boet ved den sydlige *Strand-Kant* af det *Sorte-Hav*, førend de ginge over til *Europa*, og satte sig need paa bemeldte *Sted* imellem *Donau* og *Dniester* (†). *Scytherne* har alt saa, da de maatte forlade deres ældste *Boepæle*, ey giort andet, end hvad *Cimmerierne*, og hvad flere *Folk* i de ældste *Tider*, for dem havde giort; af disses *Exempler* havde hine *Anledning* nok til at tage den *Tur*, vi har givet dem, fra *Araxes* til *Europa*. Men kand man og vel meene, at *Scytherne* har havt saadanne *Exempler* for sig, hvis man lader dem gaae fra *Orus* igiennem bemeldte *Beye* til *Donau*? Jeg troer gandske vist, *Nej*. I saa gamle *Tider*, hvilke vare den almindelige *Udspredelse* saa nær, maae *Folkes Vandringerne*, paa de *Kanter*, endnu have gaaet fra *Vesten* og *Sonden* nord og øster paa. Hertil kommer (3.) *Justini* merkverdige *Beretning* om de *Scyther* (†): At de tre gange har forsøgt at giøre sig til *Mestere* af *Asien*. Deres tredie eller sidste *Fersøg* i bemeldte *Dyemerke* er useilbar det selsomme, som *Zerodotus* omtaler, der skeede ey længe for *Cyri Tider* (u); det andet eller

M 3

mellemste

(**) See den foregaaende 25de §. i dennes *Afhandling*.

(†) Denne *Saa* har ieg videre udført i min *Afhandling* om de *Torsk*es og andre *Nordiske* *Folk*es *Oprindelse*. *Capit.* 1. §.

(‡) See hans *Historiar*. *Philipp.* *Lib.* 11. *Cap.* 3.

(u) *Conf.* *Justini* *Historiar*. *Philippic.* *Lib.* 2. *Cap.* 5.

mellemste angaaer fornemmelig de Amazoner, da en Hob af de Scyther satte dem need hos Floden Thermodon, ved den sydlige Strand-Kant af det Sorte-Zav (v). Det første Steede i Nini Tider omtrent (x). Følgelig seer man heraf, det de Scyther, længe førend de sidste gang brækkede ind i Medien, har engang boet Sonden for det Sorte-Zav, og endnu for den Tiid (i 15, (y), ey 1500 Aar, hvilket er uden al Tvivl en Copiist-Fejl (z)), sværmet om i Asien, indtil de Assyrier fordrev eller overvandt dem (a), da de siden ere formodentlig blevne saa trængte, at de har seet sig nødte til at gaae over fra Asien til Europa.

§. 28.

Alt dette kand da ey andet end i høieste Maade bestyrke vor Meening om de Scythers Boepæle hos den rette Araxes, om deres Vandring langs det Sorte-Zav igiennem Asien, og deres Overgang til Europa. Hvorover det maa være os tilladt, her til Slutning at fremsætte den heele Sag, Scythernes ældste Tilstand angaaende, i sin rette Sammenhæng, saaledes som vi, i Følge af foregaaende, forestille os den. De har i de ældste Tider boet Sonden for Floden Araxes i Medien; deres Naboer Massageterne, maaskee selv af andre trængte eller foruroligede, har drevet dem nord og vester ud over bemeldte Flod; de har derpaa, efterat have sværmet en Tiid lang omkring i Lilles Asien, gaaet over til Europa, og sat dem der need, for det første alleene i det saa kaldte Gamle Scythien, mellem Donau og Dniefteren, efterat de Cimmerier havde truffet sig dervfra, hvor de da, i stedet for at have været et ustadigt, blot i smaae foreenede Horder afdeelt, og stedse omstrippende Folk (b), satte sig fast under een Første Targitaus (c). Siden har de dog paa nye deelt sig i tre Hoved-Nationer, breedt sig alt meere og meere ud mod Osten over Borsythenes, henimod Floden Tanais, under en næsten bestandig Krig og Streisfen

(v) See *Justinus* paa nysanferte Sted. Cap. 4.

(x) See ogsaa dette paa bemeldte Sted. Cap. 3.

(y) Dette siger *Justinus* selv paa sidst anførte Sted: *Quindecim annis pacandæ Asiæ immorati.*

(z) See noget herom *Algem. Historische Bibliothek.* 3. Band. pag. 43.

(a) See *Justinus* Histor. Lib. 2. Cap. 3.

(b) *Herodotus* kalder dem dervfor, mens de boede i Asien, alle *Nomades.* See hans *Melpomene.* 2. Lib. 4. §. 11.

(c) Herover foregave *Scytherne*, at denne *Targitaus* var i *Scythien* deres Folkes Stamme-Fader, og at bemeldte *Scythien* da var øde, nemlig efterat *Cimmerierne* havde forladt det. *Conf. Herodotus* loc. cit. §. 5. 11.

SCYTHIA
et
Vicinae Regionēs
ac
Mentem Herodoti
exp. a
G. Schönig.
Sora. 1767.

Hyperborei.

Argippodes.

Gryphes.

Calri.

Arimaspi.

Argippaei.

Iscedones.

Duna Fl.

Solitudines.

Thysageta.

Scythae Profugi.

Loca Borysthenes R. deferta.

MELANCHLÆNI.

Chella Daru.

Solitudo ingens.

Loca deferta.

ANDRPHAGI.

NERI.

Gerrhus.

BUDINI

Gelonus Urbs.

NEVRI

SCYTHAE ANOTRES

ALAZONS.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

AGATHYSI.

Ister Fluv.

Geta.

Hippodam.

Cucyus Scythia.

TAVRI.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

SAVROMATAE.

PONTUS
EUXINUS.

GOLCHIS.

Phasis.

Sappires in

Porta Caspia

Oxus Fluv.

Taxartes Fl.

Thracas.

Pons Daru.

Themiocyra.

Chersonesus.

Sinope.

ARMENIA.

Mantien.

Pos Sire Araxis Minor.

Vetus Scytharum patria.

ARMENIA.

ARMENIA.

ARMENIA.

ARMENIA.

ARMENIA.

ARMENIA.
Prisca Masagetarum Sides.

fen mod de der endnu boende Cimmerier (d), indtil de endelig, foranledigede dertil af de Issedoners og andre Folkes Indbrud fra Osten, ginge med al deres Magt løs paa bemeldte Cimmerier (e), nødde endelig disse gandske at forlade de Norden om det Sorte-Hav liggende Lande, og at trække sig hen til den søndre Strand-Side af bemeldte Hav (f), hvor deres Forsædre i de ældste Tider venstelig havde boet; ligesom Scytherne ved samme Lejlighed fik Lust til at forsøge Lykken paa nye i Asien. De gjorde til den Ende et Indfald i Medien, ikke saa meget, som jeg troer, af Bildfarelse, eller fordi de under at forfølge de Cimmerier toge feil af Beyen, hvilket meget vel kand være en vrang Forklaring af Herodoto, eller af dem, han har havt sine Beretninger fra, foranlediget deraf, at de Cimmerier og Scyther trængte ind i Asien paa samme Tid omtrent, som heller for at bemægtige sig paa nye deres Forsædres gamle eller ældste Boepæle: Da man finder det at have været blant de omvankende Folk, der stottede fra et Land til andet, antaget som en Ret eller en fastsat Lov, at ingen maatte tilegne sig det Land, de tilforn havde beboet, eller, at de, i Nøds- eller andre Tilfælde, havde frem for alle andre Besiddelses-Rettighed til samme. Hvilket Tilfælde jeg troer at have indtruffet ved Cimmeriernes og Scythernes Indfald i Asien, saa at samme har, i det mindste for en stor Deel, reist sig af de Norden for det Caspiske Hav boende Folkes Bevægelser, i sær Issedonersnes Anfald paa de Scyther, hvilke deraf har taget Anledning til at forjage Cimmerierne, og siden, mueligt efterat have drevet bemeldte deres Fiender tilbage, at foretage sig det af Herodoto beskrevne Indfald i Medien.

(d) See Herodotus paa nys anførte Sted. §. 11.

(e) See Herodotus paa nys anførte Sted. §. 13.

(f) See ogsaa dette paa nys bemeldte Sted. §. 12. Conf. Lib. 1. §. 6, 15. 16.

